



ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિદ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૭૮૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રસિક મહાકાવ્ય

વિષય દ- : ૩

રસિક ઝઘડો

ભક્તિની ગરબી-પદ્ધતિ

રચનાર

મોતીલાલ ત્રિલોચનદાસ સદૃશવાલા

બી. એ., એલ. એલ. બી., હાઈ કોર્ટના વકીલ,
ભાવનગરના રીટાયર્ડ જ્જેઈન્ટ સીક્રેટરી.

(વિક્રમની વીસમી સદીના કર્તા.)

મુબઈ:-“ગુજરાતી” પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ

સંવત્ ૧૯૭૪

સન ૧૯૧૮

પ્રત ૫૦૦

કીંમત રૂ. ૦.૧૧

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાત પોસ્ટાલ-સંગ્રહ

૭૭૮૨

આ ચોપડી

મુંબઈમાં ગુજરાતી પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

મણિલાલ ઇન્દુભાઈ દેસાઈએ કોટ, સર્કલ ૮, સાસુન બિલ્ડિંગમાં છાપી.

અને મોતીલાલ ત્રિભોવનદાસ સદાવાલાએ,

મુંબઈમાં કાલબાદેવી રોડ-ખંડેરાવ વાડીમાં ઘર નંબર ૯, માં
પ્રકટ કરી છે.

“જેનું મન માને રે, યોગ સુખેથી ગ્રહો,”

“અમો તો એહ માગું રે, પ્રીતમજીસું પ્રીત રહો.”

(દયારામજી)

શ્રી૧।

શ્રીકૃષ્ણાય નમઃ ॥

રસિક અઘડો

(દાહરો.)

પાંપણુ લોચનનો લખું, રસિક અઘડો નામ;
થવા રસના પાવન સ્મરું, મોતી સુંદર સ્યામ. ૧

(મન્દાકાન્તા.)

સાયંકાલે, વન ઉપવને, ગાય ગોપાળ વાળે;
વાયે વેણુ, જન મનહરે, લાકડી હાથ ઝાલે.
કેડે બાંધે, બહુ કસકસી, કામળી ગોપી ટાળે,
સ્નેહે ભાળે, નયન ન મિટે, મોરનું પીછ ડાલે. ૨

(દાહરો.)

રૂપ નિહાળી અવનવું, લોચન મન હરખાય;
ફાડી ફાડી આંખને, ફરી ફરી જોવા ધાય. ૩
રમાકાન્તને નિરખતાં, લોચન ના તોષાય;
અખળા પાંપણુ જાતની, રાષે રાતી થાય. ૪

ચહીડાધને પાંપણુ કહે, સાંભળ લોચન ધીર;
 તારે માટે એકલા, શું આવે યદુવીર. ૫
 આનંદ થાએ તુજને, દે તેમાંથી ભાગ;
 અજે સરજી આપીએ, મારો તુજ પર લાગ. ૬
 રાજી મુજને ના કરે—અંતરાય નાંખીશ;
 રમાનાથને નિરખતાં, મિટી મિટી દુખ પાડીશ. ૭
 લોચન કહે ઘેલી થઈ, પાંપણુ ધરજે સાન;
 પહેલે પંડજ પૂજવો, સુણ્યો નિયમ ના કાન ? ૮
 પેટ પોંખતાં જો વધે, તો થાવું દાતાર;
 પંડે હોએ દૂખજો, ના ચાલે સંસાર. ૯
 મારી તૃપ્તિ તો નથી, થાતી એક રજપુર;
 આપું ભાગ ક્યાંથી કહે, મુજથી વસજે દૂર. ૧૦
 ગોપીજનની સ્હાય છે, મારો માને પાડ;
 ધન ધન લોચન તુંજને, મોતીલાલ દેખાડ. ૧૧

ચોપાઈ.

ચહીડી રીસ પાંપણુને ધણી, બોલી જણે થઈ મરણી;
 સુખે ન ભાળે તું ધનશ્યામ, કરું કામ તો મારું નામ. ૧૨
 તે દા'ડેથી ગોકુલગામ, નંદસુતુ આવે જવ ધામ;
 લોચનહરખી જોવા ધાય, પાંપણુ તો મિટી મિટી હરખાય. ૧૩
 આડય નાંખી એણી પેર, લોચનને મન ઉપજ્યું વેર;
 મણી નામ ગોપીની પાસ, જઈ કરજોડી બોલે દાસ. ૧૪

ધૃતિ ખીઠિકા.

- ૫ (મારા સ્વામી ગોકુલના વહાલા.—એ રાગ).
 ઝઘડો આ પાંપણુ લોચનનો;
 વધ્યો ગોકુલ ગામમાં જોતાં ધણો. ઝં ટેક. ૧
 લોચન ગોપી પાસ જઈ કહે છે;
 ગોપીજન પાંપણુ દુખ દે છે. ઝઘડો ૨
 ગોરજ વેળા ગોપાળ ઘેર આવે;
 ગોધન વાળે વાંસલડી વાળે. ઝઘડો ૩
 બધાં જોવા નિકળે મળી ટોળે;
 મોહે મોહે મોરનું પીછ ડોલે. ઝઘડો ૪
 ઝાંખી નંદનંદનની ના ગમે;
 પાંપણુને તે મિટી મિટી મુજને દમે. ઝઘડો ૫
 ગોપીજન વલ્લભ યદુરાય;
 તમારે છે વશ માટે પડું પાળે. ઝઘડો ૬
 પલાઈ જાય પાંપણુ એવું કરે;
 અંતરાય મોતીનો સહજ હરે. ઝઘડો ૭

૬ ચોપાઈ.

- મણી કહે તારી વાણી સારીજ, ગળે વાત તે ઠીક
 ઉતારીજ. ૧
 પાંપણુ તુજને સાલે છે ભારીજ, ખરી રાવ સાંભળશું
 તારીજ. ૨

અમે કૃષ્ણને કહીશું આમજી, અમારું કરો આટલું કામજી. ૩
 અવતાર નારાયણ દેવા રે, જેની નિત્યે છે અમને સેવારે. ૪
 પાંપણ તરસાવે શા સારુ, રૂપ સારંગપાણિનું સારંજી. ૫
 તારા રંગમાં કરે લંગાણજી, લાભ એને ના કેડી કાણજી. ૬
 પાંપણ હૈયામેલી નથી ભોળીજી, એના પેટમાં શું સળગી
 હોળીજી. ૭

એને જોઈએ તો એ રહે અળગીજી, એને કહેતાં નથી ગળે
 વળગીજી. ૮

કે તું આવ કરવા કૃષ્ણ જાંખીજી, ક્યાંથી મળે ધણાં
 પુણ્ય પાખીજી. ૯

એના મનમાં હશે મરોડજી, ઝટ ઉતારશું એના તોરજી. ૧૦
 ગભરાતો ના તું લોચનજી, તારા કષ્ટનું કરશું મોચનજી. ૧૧
 અમારે શિર તારો પાડજી, તુંથી જોઈએ મોતીલાલજી. ૧૨

૭ દોહરો.

પાડ નથી નાનોસુનો મન્મથનો અવતાર;
 નિત્યે નેહ નિરખિએ નટવર નંદકુમાર. ૧

૮ મારુની ચોપાઈ.

મણિએ તેડાવી ગોપી સર્વ રે, ચાલો તોડીએ પાંપણ ગર્વરે. ૧
 વ્રજબાલા ભેગી થઈ ટાળેરે, હીણું હલકું પાંપણનું બોલેરે. ૨
 ચંદ્રમુખી ચંદ્રાવળી લલિતાજી, ધીરા બોલથી મન કરે શાતાજી. ૩
 રત્ના કળહંસાં ને નાગરીજી, યુક્તિ ઝાઝીને વાણી પાધરીજી.

ઝાઝી કળાવાળી ચિત્રકળાજી, છબીધામા મુકતા ચપલાજી. ૫
 વિશ્વાખાને ભદ્રા હીરાંજી, કમલા કૃષ્ણા ને રતધીરાજી. ૬
 વ્રજ યુવતી રસ ભંડારજી, દીસે દેવાંગના અવતારજી. ૭
 અવતરી વ્રજમાં નારજી, પડછે મુકવા નંદકુમારજી. ૮
 બધી પાંપણુનો દોષ દાખેજી, મન આવે તેવાં વેણુ ભાખેજી. ૯
 હૈયામેલી માટે એ તો કાળીજી, વાંકી વચકીને નિરમાલીજી. ૧૦
 કાળે કાળાનો મેલ ન થાયજી, હીણું હોય તે જાતને ખાયજી. ૧૧
 કૃષ્ણ કાળા ને પાંપણુ કાળીજી, એને શેના ગમે વનમાલીજી. ૧૨
 હીરાં કહે ચાલો કૃષ્ણ પાસેજી, દુખ આપણું ઝટ દુર થાશેજી. ૧૩
 ગાય ગોપીનો કૃષ્ણ તે ઇન્દ્રજી, ગોપીજન વલ્લભ ગોવિંદજી. ૧૪
 ઇન્દ્રરાયનું માન ઉતાર્યુંજી, વર્ષારેલથી ગોકુલ તાર્યુંજી. ૧૫
 નાથી નાગને શોધ્યું વારીજી, ગિરિધારી છે કષ્ટ વિદારીજી. ૧૬
 ભદ્રા બોલી સાંભળો બેનાંજી, હીરાં વેણુ હીરાથી મળેનાંજી. ૧૭
 સહાય કરવાને ચક્રપાણીજી, સમરથ છે પુરુષ પુરાણીજી. ૧૮
 તેમાં સંશય નાલગારજી, મારા મનમાં છે આમ વિચારજી. ૧૯
 કૃષ્ણ દર્શનમાં આવે આડેજી, પાંપણુ લોચનને દુખ પાડેજી. ૨૦
 દુરિજન કહેશે વાણી વિતંડીજી, સ્વારથ માટે પાંપણુ દંડીજી. ૨૧
 કરાવવા નિજ દરશનજી, હણી પાંપણુ અબલા જનજી. ૨૨
 પરમાર્થે જેનો અવતારજી, સ્વારથ સાધે નહિ તે લગારજી. ૨૩
 સાધે દોષિત શ્રી ચદુરાયજી, થાય આપણી શોભા જાયજી. ૨૪
 બેની અન્ય ઉપાયને ધારોજી, મોતીલાલને બીજો ન આરોજી. ૨૫

૯ લાવણી અથવા ગરબીની રાહ.

- બની ગઈ લાચાર બિચારી, કૃષ્ણ હુંકથી જીવનારી;
અભદ્રા જેવી ભદ્રાની લાં, વાણી સુણીને વ્રજનારી. ૧
- બોલી વિશાખાનાંખી નિશાસા, કરી વિમાસણુ મન ભારી;
આપણુને બેની ગોપીજનને, ઉદ્દેશી કહે નરનારી. ૨
- ગોકુલ ગામના વન ઉપવનમાં, ગોધન સાથે વસનારી;
આહીર જાતની અખળા નારી, ગોવિંદ આસરો ધરનારી. ૩
- ગોપીઓ શ્રી કૃષ્ણ ચરણને, મન ક્રમ વચને ભજનારી;
લોક વેદની મરજદાને, લાજ નકામી તજનારી. ૪
- પરવા નહી પતિ પિતા પુત્રની, નિજ પરિવારથી પરવારી;
સંસારી ના વ્રજનારી આ, રમાપતિને રટનારી. ૫
- કલંક લાગે ગિરિધારીને, સહાય જાચીએ જો એની;
સહાય થાય યદુરાયથી તો ના, કામ સિધાએ ક્રમ બેની. ૬
- મ્હોડે દૂરો દધને મારે, દંડે ગ્રહો તે પણ સારું;
નયન છતે આંખે પાટાનું, દુઃખ નથી વસમું વારુ. ૭
- આ દુઃખ કહેવા કૃષ્ણ પાસ જઈ, શકાય જો ના આપણથી;
હાય જાય ના લોચનની, છુટવું આ પણથી ડા'પણથી. ૮
- એવું વદીને બેઠી વિશાખા, મન કચવાતી ને રોતી;
ધીરજ ધારી લલિતા બોલી, શાન્ત કરી ગોપી મોતી. ૯

૧૦ સાંભળ રે તું સજની મારી-એ રાગ.

પાંપણનું ખાંપણ, આપણને, સાંપણ પેઠે સાલેજી;
કરે કૃષ્ણનું દરશન લોચન, તેને ચણ ચણ બાળે.

લલિતા બોલે જી. ૧

લોચન દુખ હરવાનું કારણ, પહેલાં દીઠું સહેલું જી;
ચપટીમાં કરી નાંખશું એવું, ગોપીને લાગ્યું ઘેલું.

સાંભળો બેનાં જી. ૨

કૃષ્ણનું કાજ તે માટે બેની, કૃષ્ણ પાસે ન જવાયજી;
જાતાં કારણ થાય એને તો, લાંછન લાગી જાય.

સાંભળો બેનાં જી. ૩

અન્યની પાસે કરગરવાથી, અન્યાશ્રય કહેવાયજી;
મુડી વચ્ચે સોપારીને ન્યાયે, ગોપીએ મુજવાએ.

સાંભળો બેનાં જી. ૪

ગભરાએ શા સાડ બેનીએ, યુક્તિ બતાવું હું આજે જી;
પાંપણ હણવી કહોની મુજને, લોચન કે કૃષ્ણ કાજે.

સાંભળો બેનાં જી. ૫

જો લોચનનું એ કારણ તો, કૃષ્ણ પાસે ઝટ ચાલો જી;
જો એ કૃષ્ણનું કારણ છે તો, સંશય આ રીતે ટાળો.

સાંભળો બેનાં જી. ૬

કૃષ્ણને સાડ બીજા દેવને, જાયવામાં શેની લાજે જી;
એને સાડ જઈ જાયવામાં, વધશે ગોપી માજ.

સાંભળો બેનાં જી. ૭

મુને પુછો તો કામ છે સહેલું, માટે શ્રમ નહિ દેવો જ;
લજવો તો લજવો પરમાર્થે-કૃષ્ણને, નિયમ છે એવો.

સાંભળો યેનાં જ. ૮

તેત્રિશ કાટિ દેવ કીધા છે, ગરીબનાં દુખ હરવા જ;
વિચારવાનું રહ્યું એટલું કે, કેને જઈ કરગરવા.

સાંભળો યેનાં જ. ૯

અગ્નિ યમ કે વરુણ ધન્વને, વિધિને દુખ જઈ કે'વા જ;
કે કૈલાસે ભોળાનાથની, સેવા પામે મેવા.

સાંભળો યેનાં જ. ૧૦

કે નારાયણ દેવ શિરોમણી, ક્ષીરસાગરમાં પોદે જ;
ખોળો પાથરવો તેની આગળ કે, આપણાં કષ્ટને તોડે.

સાંભળો યેનાં જ. ૧૧

લોચનને નહિ તરછોડાએ, પડ્યો આપણને ખોળે જ;
શરણ પડ્યાને પરહરીએ તો, ગોપીની શોભા ડાલે.

સાંભળો યેનાં જ. ૧૨

માટે કહો ક્યાં જઈએ શું કરીએ, કેની આગળ કરગરીએ જ,
કળા કુશળતા દાખવવી ખરી, નહીં તો જીવતાં મરીએ;

સાંભળો યેનાં જ. ૧૩

ટેક રાખીને ઉદ્ધમ કરવો, માટે ઉપાય બતાવો જ;
મોતી ચારુ વાણી વદીને, આશયને દરશાવો.

સાંભળો યેનાં જ. ૧૪

૧૧ હરિગીત.

ગભરાઈ મધતી ગોપીઓ જે, વાણીથી ભદ્રાતણી;
 થઈ શાન્ત ઝટ હરખાઈ બોલી, ધન્ય તું લલિતા મણી. ૧
 વ્રજબાલ મન બહીતી હતી, ક્યમ થાય આશ્રય અન્યનો;
 મુક્તિ દીધી યુક્તિ કીધી, જય તારી વાણી ધન્યનો. ૨
 પછી બોલી રત્ના રીતથી, અમિ તણી છે નામના
 લોચનતણું દુઃખ કાપવા, યમ વરુણ ઇન્દ્ર નહિ કામના. ૩
 યમ પાસ જવા હોંસ કેને, નામથી હું મરું છળી;
 છે વરુણ ઠંડો રાજીઓ, જળ સેવતો મનમાં બલી. ૪
 છે ઇન્દ્ર મોટો રક્ષ પણુ ના, સ્હાય એ કાંઈ કરી શકે;
 એને સદા છે સ્હાય મન, ગભરાય ને આવું બકે. ૫
 યજ્ઞો કરે મુનિરાય આ, શતગિન એક તો રે થયા;
 રે અપ્સરા રે મદન, કર જઈ કદન ખાતો ના દયા. ૬
 પલવાર ના પરવાર જો કે, લોક ત્રણનો રાજીઓ;
 હજાર એને આંખ જેવાં છિદ્ર, જાણે રોગીઓ. ૭
 પણુ અમિની વિખ્યાત દાહક, શક્તિ ઝગઝગતી રહી;
 દે બાળી પાંપણુ કરી કૃપા તો, કામ ઝટ મોતી સહી. ૮

૧૨ મહેતે વળાયો શંખ—એ રાગ.

સારે બોલી કળહંસા નાર, વાણી રસાળીજી;
 મારા સાંભળજેની વિચાર, બેનીઓ આલીજી. ૧

અસિ આદિક જે કહેવાય, દેવો મોટાજી;
 મુનિ શાસ્ત્ર વદે છે સદાય, અજથી છોટાજી. ૨
 વિધિને સ્તજવાનો અધિકાર, નારાયણે આપ્યોજી;
 માન વધારવા સુર જ્યેષ્ઠ, કરીને થાપ્યોજી. ૩
 પણ તેના તે શા ભાર, નારાયણ આગેજી;
 ત્રણ ને ત્રીસ કોટિ દેવ, એને પાય લાગેજી. ૪
 એની આગળ જોડે હાથ, નિયમમાં ચાલેજી;
 કરે સોપેલું નિજ નિજ કામ, આજ્ઞા પાળેજી. ૫
 સૃષ્ટિ ચલાવવાને કાજ, કીધી મરજદાજી;
 પટકી પાડે દાનવ દૈત, જે જાય આડાજી. ૬
 સચરાચર જે જાત માત્ર, કાળથી કાંપેજી;
 તેને નારાયણનો ધાક, જઈ પાય લાગેજી. ૭
 બધી બાજી એને હાથ, એકલો ધારેજી;
 એને વશ થયે વશ સંસાર, ઉતરે પારેજી. ૮
 માટે ચાલો નારાયણ પાસ, માયા જેની દાસીજી;
 સેવા પ્રેમથી રાખી આશ, નહી રે ઉદાસીજી. ૯
 ત્યારે બોલી મનોરમા આમ, મનમાં હરખીજી;
 કલહસાં ફરાં વેણુ, બેની લીધાં પરખીજી. ૧૦
 મંત્ર મરજદાને આધીન, જો છે દેવોજી;
 નકામી શાને કરવી ફૂટ, બ્રહ્માને સેવોજી. ૧૧
 અધિકારનો ના કરી લોપ, પાંપણ કીધીજી;
 એને બોળવી કહાડવું કામ, મોતી વાત સીધીજી. ૧૨

૧૩ (કઠણ થયા માધવ મથુરા જઈએ રાગ).

નાગરી કહે કે ભુલ કરે તું, બ્રહ્મા જડસુ ન ભોળવાયે;
ભોળો ભોળો ભોળાનાથ છે, આશુતોષ એમ જગ ગાયે. ૧
ચતુરાનનતો ચતુર ધણો છે, લોક શાસ્ત્ર એમ ભાખેજી;
નરનારી એ આંખે ભાળે, પિતામહા આઠ આંખેજી. ૨
રજે ભુદ્ધિ બ્રહ્માની તેમાં, રજકણુ ઝાઝી ને ઝાંખી;
સમજણુની કણુપણુ સમ ખાવા, ધણી સોધી મેં ના ઝાંખી. ૩
ચંદન ભારે લાધેલા પશુ, મનથી કાષ્ટનો ભારોજી;
સુધડતા સમજે નહિ પશુ કે, ચંદન ભારો ધાર્યોજી. ૪
એ સમજે કે સજવામાં છે, પુરુષાર્થ મારો મોટોજી;
ઈશ્વર રાજી રહે તો પછી શું, જે લાગે જનને ટોટોજી. ૫
ઘાટ ઘટે એમ ઘડી ઘડીને, ધણા જનના ખેતી ઘાટ ઘટે;
કાષ્ટને અંધો લૂલો લંગડો, કાષ્ટને પટકે વન વગડે. ૬
શિખામણુ દેડાલા જન કે, જે ઇચ્છો સુખમાં વસવા;
તો મોટાના દોષન જેવા, જણાય પણુ ના દઈ ભખવા. ૭
મોટાને તો લેવા ન દેવા, ગરીબ ભખે તેની ધુળધાણી;
હું જાણું પણુ હદ વળી તેથી, બંકું યદવા તદવા વાણી. ૮
એક લેખે હવે પ્રજાપતિના, દોષ ઘટે ના ઉચ્ચરવા;
સજવાનું આરંભ્યું સારથી, પરાધ વીત્યું પરવાર્યા. ૯
પચાસ ઉપર સાઠ સીતેરાં, એંસી નેતું કેટલાં થયાં;
હું ના જાણું પણુ નક્કી કે, પિતામહા આધેડ થયા. ૧૦

રસિકતાના માખણમાં, સિકતા નાંખી બેની શું કહીએ;
 સુધડતામાં ધૂળ મળી કે, પાંપણને બાંધી નયને. ૧૧
 એક ઇન્દ્રિના જ્ઞાનથી ઘડી ઘડી, બુદ્ધિ બુઢી કરી દીધી;
 શાણપણનું શેષ હતું, તે પણ બોયું પાંપણ કીધી. ૧૨
 જે એનામાં હતે શાણપણ, સુગંધથી ભરતે સોનું;
 ચંદન ઝાડે ઉપજવત, અવનવું પુષ્પ સૌ જગજેલું. ૧૩
 શેરડી સાંઠે ફળો પકાવત, આમ્ર ફળોથી શત મીઠાં;
 વાઃ વાઃ વાઃ ખાઈ કરત બેની, મીઠાંનાં સાંસાં દીઠાં. ૧૪
 સૂરજને શીતળ કરતે ને, સાગર સાકરથી ભરતે;
 ચન્દ્ર ઊગાડત રોજ પુનેમનો, પેટ નપાવટ ના કરતે. ૧૫
 નરનારીમાં પ્રેમ ન કરતે, કરાવતે તો નહિ નડતે;
 સુખી દંપતીનાં રસિયાં જોડાં, ઘેર ઘેર નજરે પડતે. ૧૬
 પ્રજાપતિ એ પ્રજાપતિશાં, કામ ન આવે આપણને;
 ભોળાનાથને વિનવો મોતી, જે હણવી હોય પાંપણને. ૧૭

૧૪ ચોપાઈ.

વાણી નાગરીની હાસ્યકારીજી, વખાણી હરખી વ્રજનારીજી. ૧
 ચિત્રકળા પછી બોલી આમજી, ગોપીજનને કરીને પ્રણામજી. ૨
 ધન્ય લલિતા કે ધીરાં પાર્શ્વજી, ધન્ય કળહંસા માન વધાર્યાજી. ૩
 વાત કીધી આપણે ઝાઝીજી, જડી જીતવાની ના બાજી જી. ૪
 બધીએ એકેક દેવ વખાણ્યોજી, એક એકને હીણો ગાયોજી. ૫
 ભોળાનાથને છે નિસા તાનજી, રાખ ચોળે ને સેવે સ્મશાનજી. ૬

તેનાદોષોજેવા જતાં જડશેજી, યજ્ઞ કારજ શું સુધરશેજી. ૭
 મારે કરવું નથી એવું કામજી, મારી નજર તો દોડેછે આમજી. ૮
 મોટા નાના બધે હોય દેવાજી, આપણે શેની લેવા દેવાજી. ૯
 જેને કામ સાધવાનું કામજી, ગુણુનિંદાથી તેને શું મામજી. ૧૦
 વન વગડામાં વાધને ચાસજી, મન વિરાગી તપસીનો.

વાસજી. ૧૧

ગિરિ ગુફા ને પથ્થર પહાણજી, યોગ સાધવા યોગી

વખાણ્યાંજી. ૧૨

કડવો લીંબડો કાને ભાવેજી, રસ પીવો કે પિત્ત સમાવેજી. ૧૩
 લેવા ગુલાબ જેને હોંસજી, તેને કાંટાનો શેનો દોષજી. ૧૪
 વહાલી દેહને જે હોય રાખવીજી, કાલી આંગળી કાપી

નાખવીજી. ૧૫

ગુણુ નિંદા તે તો માત્ર વાતજી, કામ આવે તે રળીઆતજી. ૧૬
 હજી આપણું દુખ તતખેવજી, તેને જાણુવો મોટો દેવજી. ૧૭
 ખરો બાપ જે પોખે પેટજી, જન્મ આપે તે બાપ ના

નેટજી. ૧૮

અધાં કાને શિખામણુ નાખેજી, મંત્ર આપે તેને ગુરુદાખેજી. ૧૯
 બીજા રાજ તે શેના રાજજી, અંન આપે તે તો મેધરાજજી. ૨૦
 અકરાં મેષ નિમાળા નહિ વાળજી, નર મૂછનો વાળ તે

વાળજી. ૨૧

પુત્રદારા ન વહાલાં વેઠજી, વહાલું એકલું પોતાનું પેટજી. ૨૨

ખીજી પીડા તે શેની પીડાજી, પ્રેમ પીડા ખરી ધીરા ઢીલાજી. ૨૩
ખીજાં ગાત્ર તે તો કહેવા માત્રજી, રત્ન લોચન તે ખરું

ગાત્રજી. ૨૪

ફળમાં ફળ એકલું ફરીજી, જેને ખાધે છુટે રસ શેરીજી. ૨૫
રાજારાણા તેનો શેનો દંડજી, ખરો કાલનો દંડ પ્રચંડજી. ૨૬
સૂર્ય ચન્દ્રમણિના ચળકેજી, ખરી આત્મા જ્યોતિ ઝળકેજી. ૨૭
માટે કામ જે દેવથી થાએજી, તે તો આપણો દેવ

કે'વાએજી. ૨૮

અગ્નિ ઇન્દ્ર બ્રહ્મા જે કરશેજી, તે તો આપણો દેવ ઠરશેજી. ૨૯
ત્રણ ત્રીસ કેટિ દેવ જાયવાજી, ગુણ ગાઈને સૌને રાયવાજી. ૩૦
હાથ ઓડવો કરીને પહેજોજી, કરગરી પાથરવો ખોજોજી. ૩૧
દુખ અપમાન શ્રમ નહિ ગણવોજી, જેને કંકડા પોતાનો

ભણવોજી. ૩૨

સૌને કહેવા ગરીબ નિવાજી, બીખ આગે વહાલી શેની
લાજી. ૩૩

શૂરાને શેના પ્રાણ વહાલાજી, ગોવાળોને શેનાં ઘર
વહાલાંજી. ૩૪

પ્રેમ પ્રગટયો તેને શેનો નેમજી, કામ પ્રગટયો તેને શેનું
ક્ષેમજી. ૩૫

યોગ વહાલો તેને શેના ભોગજી, સ્વાદ વહાલા શેના જેને
રોગજી. ૩૬

ધન સંચયમાં જેનું ધ્યાનજી, તેને શાના વહાલા
 ભગવાનજી. ૩૭
 વશ કરવા જેને નંદલાલાજી, તેને ભોગ વિષય શેના
 વહાલાજી. ૩૮
 કૃષ્ણ પ્રેમ તો વહાલી શી મુક્તિજી, સાચા બોલાને શી
 વહાલી જીવિતજી. ૩૯
 તેમ જેને માંગવી ભીખજી, તેણે લાજને દેવી શીખજી. ૪૦
 મારા મનનો આ છેવિચારજી, શોધે શોધે જડશે સારજી. ૪૧
 સૌની આગળ આપણે જમએજી, કામ આપણું કહાડી
 લખએ જી. ૪૨
 પહેલાં સ્વર્ગમાં ચાલો નમીએજી, ઇન્દ્રાદિક દેવોને
 રિઝવીએ જી. ૪૩
 સલલોકમાં બ્રહ્મા પાસે જી, કામ ન સરે તો કૈલાસે જી. ૪૪
 હીક થાય તો તો મોતી હીકજી, નહિ તો જમશું નારાયણ
 પાસે જી. ૪૫

૧૫. મુણે શામળાહું તમ માટે બેલી થઈ જી-એ રાગ.

ચિત્રકળાએ તો કળાયુક્તિ વાપરી જી,
 શીખ સાંભળીને ગોપીએ તો મન ધરી જી. ચિત્રં ૧
 મુકતા બોલી ચિત્રકળા, તુંમાં ના મણા જી,
 તારાં વેણુ આગળ મોતી તે તો નામનાં જી. ચિત્રં ૨

નકી જનું આપણે બધાંને જાણવા જ;
 દુખ આપણાં તે યુક્તિથી દર્શાવવા જ. ચિત્ર૦ ૩
 હિતકારી વેણુ જે કહે તે ધારવાં જ;
 સફલ કામ જેથી યોગ તે વધારવા જ. ચિત્ર૦ ૪
 પ્રથમ ચાલો સ્વર્ગ, સભા ઇન્દ્રરાયની જ;
 શોભા શોભી રહી દેવ સમુદાયની જ. ચિત્ર૦ ૫
 જીઓ દેવ કહે, સાંભળીએ આપણે જ;
 ઘટારથ પછી કરીશું બેની ડા'પણે જ. ચિત્ર૦ ૬
 ગોપી ચાલી સ્વર્ગ-મંન હરખે ભરી જ;
 શરણે આવેલાની ચંત તેથી ના કરી જ. ચિત્ર૦ ૭
 હરિ પ્રેમ પરિપ્લુત આનંદ રાશ છે જ;
 તેનું જોમ પછી મોતી શી કયાસ છે જ. ચિત્ર૦ ૮

૧૬-કટાવ.

ચાલી શ્રીહરિ સંભારી, ચહડી સ્વર્ગધામ વ્રજનારી;
 અવનવી શક્તિ ને ધામા, લીલાથી ચક્રિત જ રામા
 મન ઉલાસ કરું ઉલાસે, પશુ જોડું પ્રેમને પાશે
 પ્રેમ વસ્તુને, પશુ સમજે ના, સ્વર્ગ ધામના, મન ઉલાસો.
 ખોડી વૈખરી, કળે કળે ખરી, અહ્માનંદના, અંશાંશેથી,
 સ્વર્ગવાસીનો, આનંદ જામ્યો, વિષયાનંદથી, ધણો ધણો રો,
 એમ સમજીને, અહ્માનંદને, કંઈક દેશમાં, રહેજ કળીને,
 સહુ જન જાણે, માટે મથીને, કંઈક ચિતાઈ, સ્વર્ગાનંદને,

હરિ સંભારી, જ્યાં વ્રજનારી, ચાલી ચોપે, જોયા દેવો,
 એક ઠેકાણે, બેઠેલા પશુ, ઘણી જગોનાં, ઘણી તરેહનાં,
 કામ ચલાવે, ઇન્દ્રસભામાં, હાજર રહીને, નિજ સત્તાને,
 અધિકારને, અનુસરીને, કામ કરીને, રાય રિઆવે,
 પશુ વળી ધરમાં, રહ્યા હોય તેમ, દેવાંગનાઓ, સાથે
 રમતા, વળી મિત્રજન, સાથ વિચરતા, વળી અપ્સરા,
 સાથ વિહરતા, નંદ બાગમાં, વન ઉપવનમાં, ચહડી
 વિમાને, જઈ જોતા ને, દિવ્ય વૃક્ષની, ઘટા સેવતા,
 હરતા ફરતા, પારિજાતના, શુભ પરિમલને, સદાય
 લેતા, સુર સરિતાના, ઓવારા પર, જઈ બેસતા, તે
 સર્વેને, જોતી જોતી, ચાલી ચાલી,

ચાલી શ્રીહરિ સંભારી. ૧

સુર નરનારી, દિવ્ય સુખોને, મનના બળથી, બહુ
 ભોગવતાં, સામગ્રીમાં, મન સંકલ્પો, પ્રભાવ જોનો,
 અવ નવો એવો, કે સંકલ્પો, જાણે જુજવી, જાત
 જાતનાં, પુષ્પ હોય તેમ, રૂપોવાળાં, રંગોવાળાં, શોભા
 ભરથી, ઝળ ઝળકાળાં, નાદ કરતાં, આકૃતિમય થઈ,
 ખડાં થતા ને, સામગ્રીમય, પોતે થઈને, સુખ આપીને,
 દેવ રિઝવતાં, જેઓ સર્વે, એક ઇન્દ્રિયે, અનેક ઇન્દ્રિયાં,
 અનેક ભોગો, સાથ ભોગવી, એક બીજાની સાથે
 વહતાં, સંકલ્પોને, ફેંકી ફેંકી, દેવ દેવીઓ, જાણે રમતાં,

કુલ નાંખીને, તેવી રીતે, એક ખીજની, સાથે
વદતાં, બાહ્યાભ્યંતર, નહિ હોય ત્યમ, બેઈ લેતાં,
જાણી લેતાં, પરખી જાતાં, દુઃખ નહિ જ્યાં, કપટ
નહિ જ્યાં, કલેશ નહિ જ્યાં, બાર માસને બત્રી
ધડીએ, એકી ધારે, દિવ્ય સુખોને, ભોગવતાં
જ્યમ, એક રસે ને, એકી વારે, અમૃત પીતાં,
સદૈવ ઠરીને, ઠારી ઠારી,

ચાલી શ્રીહરિ સંભારી. ૨

કપાળ ગ્રાસની, રીત આટલાં, દિવ્ય સુખોને, જે
સાધારણ, ગણાય દેવો, તે ભોગવતા, અગ્નિ આદિનું,
શત ગણું તેથી, તેથી શત ગણું, ઈન્દ્રાણીનું, ઈન્દ્ર
રાયનાં, દિવ્ય દેહના, પરમાણુનો, પરિભ્રમ જેનો,
ચાલિસ ગાઉ, દુર સુધીમાં, પસરી રહેતો, સભા
રાયની, રસભર લાળી, પિગળાવેલા, સુવર્ણ રસની,
તે ના જાણું, મલયાગરના, ચંદન જેવી, ઠંડક કરતી,
કે આંખાના, રસની પેઠે, સ્વાદ આપતી, જેની અંદર,
સૌ આનંદો, સૌ રસોને, સૌ રૂપોને, સૌ રંગોને, સૌ શોભાવે,
જ્યાં સૌ નાદો, એકાકાર થઈ, તાલ દધને, સાથે
શ્વમતા, સાથે ઉઠતા, ઉચ્ચ ઉચ્ચતર, લોકામાંથી,
અમૃત ધારા, સદૈવ પડતી, સુર નર નારી, પીતાં
પીતાં, ઠારી ઠારી,

ચાલી શ્રીહરિ સંભારી. ૩

(૧૭-રાગ-૧૫ ના જોવો).

ચકિત થાતી ચાલી, ગોપીઓ લાં ચોંપથી જ-ટેક.
 જોતી દેવ દેવી અપ્સરાઓ, હોંસથી જ. ચકિત૦ ૧
 સભા રાજની ત્યાં, બેઠો ઇન્દ્ર રાય છે જ,
 અધિક આસને જ્યાં, ઇન્દ્રાણી પૂજાય છે જ. ચકિત૦ ૨
 અગ્નિ આદિ બેઠા દેવ, અધિકારની રીતે,
 નાનાં મોટાં ચહડી આસનો, ને મંન રીઝતે. ચકિત૦ ૩
 ગાય ગંધર્વો, સાત ગ્રામ ઉંચકી જ,
 કરે વિધ વિધ આલાપ, મનથી છકી જ. ચકિત૦ ૪
 ઉઠ્યો નાદ જાણે, રેલ ચાલી પાણીની જ,
 બહેક બહેકી જાણે, સભા મધ્યે વાણીની જ. ચકિત૦ ૫
 નાચે અપ્સરાઓ, કદળી કેળ કુમળી જ,
 લાવણુતા ભરેલી, જોઈ રસ પૂતળી જ. ચકિત૦ ૬
 દિવ્ય વસ્ત્ર ને સણુગાર, શોભિતાં ધર્યાં જ,
 દીઠાં સ્વપ રસ, વસ્ત્ર બહાર નિસર્યાં જ. ચકિત૦ ૭
 ઇન્દ્ર ઇન્દ્રાણીને પાય, ગોપીઓ પડી જ,
 નમી દેવ સુરાચાર્યને, પાદો ગ્રહી જ. ચકિત૦ ૮
 વક્ષલ ગોપીજનવક્ષલ, ગોપી જાણીને જ,
 દીધું માન ધણું, રાય ને ઇન્દ્રાણીએ જ. ચકિત૦ ૯
 સભા જોતી ઉભી, ગોપીઓ હરખાધને જ,
 ગયા આશ્ચર્યો તો, ગોપીના પરખાધને જ. ચકિત૦ ૧૦

પુછે રાય શો, જવાબ વજનારીને જ,
 શોભા રહે બધાની, દેવ કહો વિચારીને જ. ચક્રિત૦ ૧૧
 લીધો સર્વનો વિચાર, ગુરને કહ્યો જ,
 સ્વાભિપ્રાય ગુરુ ચરણમાં, નમી ધર્યો જ. ચક્રિત૦ ૧૨
 ગોપી જોવા લાગી, દેવ કરે કુલીને જ,
 નાના રંગ રૂપવાળાં, પુષ્પ હેલીને જ. ચક્રિત૦ ૧૩
 લાગી અચરતી કે, સભામાં ન આ ઘટે જ,
 ધાર્યું પ્રકૃતિ કીડ, દેવની તે ના મટે જ. ચક્રિત૦ ૧૪
 કહેવું કેમ કેવી રીતે, તે વિમાસતી જ,
 સભામાં હજી તો, ગોપીઓ ઉભી હતી જ.
 મેઘનાદ કરી રાય, જોડી પાણિને જ,
 ગોપી સમજે તેવી, દેવ વઘો વાણીને જ. ચક્રિત૦ ૧૬
 અહો ભાગ્ય તમે, સ્વર્ગ જોવા આવિયાં જ,
 કામ નામ રહિત, ભક્તિ તેથી ભાવિયાં જ. ચક્રિત૦ ૧૭
 અહો પુન્યકારી, છે તમારી નામનાં જ,
 પ્રેમ મૂર્તિમતી, ગોપીઓની કામના જ. ચક્રિત૦ ૧૮
 અમે દેવ મોટા, નામના ન કામના જ,
 મન્ત્રાધીન દામબદ્ધ, જાણે દામણા જ. ચક્રિત૦ ૧૯
 હંસગામી કરે તે, અમોથી નહિ ફરે જ,
 હોય ભૂતળે જે કામ, દેવ તે કરે જ. ચક્રિત૦ ૨૦

થાપે તે ઉથાપે, વિશ્વની એ રીત છે જ,
 સુણો શીખ થશે, કામ એવી છે પ્રતીત જ. ચક્રિત૦ ૨૧
 તમે જાઓ સુરજ્યેષ્ઠ, પાસ સત્યલોક જ,
 મોતી છે સમર્થ, પ્રભુ કાપવાને શોક જ. ચક્રિત૦ ૨૨

૧૮-પાઓ પ્રેમરસ પ્રાણજીવન-એ રાગ.

સુરાધીશનાં સુણીને વચન, ગોપી મંન ના ડરી જ;
 ચ્હડી સત્યલોક પ્રેમ ઉમંગ, નમન સુરોને કરી જ. ૧
 મહલોંક જનલોક મેલ્યા પુંઠ, તપો લોકને ટપી જ;
 કૃષ્ણ કૃષ્ણ ગોવિંદ એટલું રટણ, લોકલીધા આટપી જ. ૨
 જ્ઞેયા હંસવાહન વેદ અવતાર, પરમેષ્ટી પાધરાં જ;
 નારદ મહર્ષિ સનકાદિક ચાર, કરે તપો આકરાં જ. ૩
 જ્ઞેયો આંકારનો આકાર, વેદ ધ્વનિ રહી છકી જ,
 જાણે આનન્દ સાગર અપાર, ગોપી મારે ડૂબકી જ. ૪
 ઉઠી શમે શમી ઉઠે ધ્વનિ પૂર, ક્યાંથી આવે ના કલ્પું જ,
 પુર ઉભરાયું સત્યલોક બહાર, અધો લોકમાં ઢલ્પું જ. ૫
 તપો લોક મહ જન લોક સ્વર્ગ, ભુવર ભૂ પ્રસર્યું જ,
 આનંદાંશાંશેન જીવભૂત, જીવે એ સફળ કર્યું જ. ૬
 ધ્વનિતણું લયતાન ને આલાપ, ગોપી મોહ પામતી જ;
 મન વાણી અગોચર સુખસીમ, અનુભવી વખાણતી જ. ૭
 પ્રસન્ન સ્વસ્થ નિહાળીને સભા મધ્ય, અજે વાણી આદરી જ,
 ભલે આવ્યાં તમે ધારજે હામ, ચિત્રકળા નાગરી જ. ૮

તમે પ્રેમઘેલી છો પ્રજનાર, હારદને ના કળો ૭;
 લોક વેદ કેરી સકલ સુધ સાન, ખોઈ આતું આદરો ૭. ૯
 આ પ્રપંચ તણો કઠણુ વ્યવહાર, પ્રજને મન સુતરો ૭,
 રાજતંત્ર જેને રાખવું હાથ, નિકળે તેને સોસરો ૭. ૧૦
 તથાપિ કરત તમારું આ કામ, બાજી હાથમાં નથી ૭;
 નિમિત્ત માત્ર હું નારાયણ દાસ, ચીટ્ટી ચલવું કાસદી ૭. ૧૧
 સજી પ્રજા પણુ ના હંકાર, રોષ નથી ધારતો ૭;
 સુણી નાગરીનાં મર્મવચન, મોતી રહ્યો વખાણતો ૭. ૧૨

૧૯ દાહરો.

રજે ગુણી અજનાં સુણી, કર્મ જડસુશાં વેણુ;
 પીડા પામી બાલિકા, પડી ન મનમાં ચેન. ૧
 અરસિક રીતિ જોઈને, ચહડી ઘણેરી ખીજ;
 કડવો ઘુંટડો પી ગઈ, સમય વિચારી ભીડ. ૨
 સમય હતો તો ઉતર્યો, જે કુરુસાગર પાર;
 કાબાથી હારી ગયો, સમયે ખાધી હાર. ૩
 રાજ સૂયમાં યદુપતિ, જાણી સમયનો ભેદ;
 નવાણું વેણુ સાંખી કીધો, શિશુપાલનો છેદ. ૪
 દેવ જ્યે નરનારનાં, શુભ કર્મોને ધોર;
 સમયે છાના બેસીને, સમે બતાવે જોર. ૫
 સમયે તરુવેલો પુલે, આંખે આવે મોર;
 પુરુષારથ તો નામના, ઠાલી શોર બકાર. ૬

- સમે સમેનો રંગ ને, સમે સમેનું રાજ;
સમો વરતે સુધરી શકે, વણુસાએલું કાજ. ૭
- એમ કરી વિવેકને, ધરી ગોપિએ ધીર;
બ્રહ્મ સભા મંદિરમાં, અનમી નામ્યું શીર. ૮
- ચલો બેનીઓ ઝટ લઈ, આટોપાયું કામ,
ધન ધન ધડી કે જ્યેયું છે, સલલોકનું ધામ. ૯
- ભેટો બ્રહ્માનો થયો, પાવન કીધો દેહ;
જીવ્યાનું સાર્યક હતું, મનખો સુધર્યો છેહ. ૧૦
- પિતામહા તો વન્ધ છે, સુરના મોટા દેવ;
મોટા જનના આશયો, કળાય નહિ તત્ખેવ. ૧૧
- પ્રેમધેલી વ્રજનારીઓ, કળીએ કહો કયમવાત;
ગાય ચરાવી ગોકુન્ને, આપણને કુશલાત. ૧૨
- અરસિક પેઠે કર્યો કથા, શિખ દીધો બની શૂર;
સ્વભાવ પલટે ધડપણે, હૃદય બને નિષ્કૂર. ૧૩
- ધાતા તારો પાડ કે, શરણ લાજ ધરનાર;
તેં સરજ્યાં આ વિશ્વમાં, દેવ દેવી ભંડાર. ૧૪
- ઠીક થયું અવસર દીધો, હંસ વાહને આજ;
કૈલાસે જઈ જનચરા, ભોળા ગરીબ નિવાજ. ૧૫
- એમ જહાવરી ચાલી સૌ, ઉમેશ પાસે નાર;
આવી મન મુઝવાતીને, મોતી કરે પુકાર. ૧૬

(૨૦-૫૬)

શંકર મહાદેવ દેવ, બોળા ભસ્મધારી;	
હાથ જોડી અરજ કરે, ગોપીઓ વિચારી.	૧
કામ સારનાર દીઠાં, ન કેા દેવ દેવી;	
પ્રેમ દુઃખ કેરી વાત, કહો કાને કહેવી.	૨
સ્વર્ગલોક સલલોક, હોંસ ધરી જ્યાં;	
બંધા લોકવાસી દીઠા, નારાયણ મોહ્યા.	૩
દોરી નાક નાથેલાને, જ્યા પશુ જોવા;	
ગોપી કાજ ના સુધારે, શાને દેવ કહેવા.	૪
દૈત્ય સાથ લડી થયા, સમર ભીરુ દેવા;	
જેમ લાવી કામ કરે, એવી નથી હેવા.	૫
દીન વાણીઓચરે ને, હાથ તાળી આપે;	
થાપ્યું તો એ ના ઉથાપે, નહી કષ્ટ કાપે.	૬
લાજ જાય છે અમારી, બિરદ લ્યો વિચારી;	
શરણાગત કષ્ટહારી, શંકર ત્રિપુરારી.	૭
શીઘ્ર રાજ થાય મોતી, આશુતોષ રાધે;	
ગોપી પ્રેમ બાધ જતાં, ધણી કીર્તિ વાધે.	૮

(૨૧-રાગ ઓખાહરણનો)

એમ બોલી જોડી બંને હાથ, ભોંય પડી કોંધો પ્રણિપાત;
અહો શંકર કામ ન સરશે, અમારે હવે મરવું પડશે. ૧

સુણી ગોપીજનની વાણી, દયા આણી ધણી શૂલ પાણી;
 મન નિશ્ચે કીધો કરું સહાય, ભક્ત બાલિકા રાજ થાય. ૨
 ગોપી કહે તો હું આભ ઉખેડું, પાછું મોકલું જનનું તેડું;
 બધા અહાંડને ઝટ ઠેલું, પણ ગોપીનું કાજ ઉકેલું. ૩
 જાણી હારદ શંકર મનનું, ગિરિજા વળી ભક્તિ ભજનનું;
 ઝટ ઉઠી ગોપી સામાં ધાયાં, હાં હાં આ શું! કહી શરમાવ્યાં. ૪
 કૃષ્ણ અપર સ્વરૂપ છો ગોપી, રામ રામ રહ્યો પ્રેમ આપી;
 વશવર્તી અહાંડનો નાથ, તમે શા સારુ જોડો છો હાથ. ૫
 આ છે શંકર શંભુ ભોળા, હાથ જોડે કરે હસ્ત પહોળા;
 વારે વારે દયા લાવી આપે, દીન દણીદરીનાં દુઃખ કાપે. ૬
 ધન દોલત રાજ ને માયા, આપી આપીને હાથ ધસાયા;
 બેઠા પરવારી કાંઈ ન રાખી, શિવ શ્મશાન વાસી ને ખાખી. ૭
 ચપટી ચોખા કે પુષ્પને પાણી, રંક હાથનું ઝટ લે વખાણી;
 કાઈ કકળે તો દીલમાં દાઝે, જોતજોતાંમાં ગરીબ નિવાળે. ૮
 તેની પાસે કહો શા સારુ, વારે વારે જોડો હાથ વારુ;
 પાર્વતીએ આશ્વાસના દીધી, પાય લાગેલીને ઉભી કીધી;
 પછી મોતી આલિંગન આપ્યું, કૃપા દષ્ટિ કરી દુખ કાપ્યું. ૯

૨૨-સુખદુઃખ મનમાં ન લાવીએ-એ રાગ.

ધીર ગિરા ગિરિજા તણી, સુણીને મન વાળી;
 પાર્વતી પાસે ગોપીએ, બેઠી આસન ઢાળી. ધીર૦ ૧

જોવા લાગી કૈલાસની, ગોપોં ધીરજ ધારી;
 ચક્રિત નજર કરી ડરપતી, શોભા અનુપમ સારી. ધીર૦ ૨
 ખડક્યા અનંત પ્રદેશમાં, ગિરિ સમ ભૂતિ ગોળા;
 માયા સંજીવની ખૂટી ને, જ્યાં ત્યાં સર્પનાં ટોળા. ધીર૦ ૩
 ઇશ પ્રતાપથી ડરપીને, તજી જાતિનું વેર;
 નિડર થઈ સૌ પ્રાણીઓ, ભમતાં રમતાં ચોમેર. ધીર૦ ૪
 ઉંદર સર્પથી ના ડરે, તે જે મોરની પાસે;
 નાર્યોને મન રાચે ધણાં, નંદી સિંહથી ન ત્રાસે. ધીર૦ ૫
 ભવ્ય ભયાનક ઠામમાં, જ્યાં ત્યાં સિદ્ધનાં વૃન્દો;
 ડમડમ ડમરું વાગતો, ભૂત કરતા આક્રન્દો. ધીર૦ ૬
 જોઈ એવી શિવ ધામની, શોભા લોકથી ન્યારી;
 ભેદ ન સમજી મોતી શકી, ગિરિ કન્દર ચારી. ૭

૨૩-જીહું જીહું જીવત ખરું જાણુમાં રે-એ રાગ.

મન આહ્વાદ કરીને વર્તે, શિવ આવાસમાં રે,
 નવા ઉદ્ધાસમાં રે. મન૦ ટેક.

કાળ કરે કાળાથી ફેલી, વર્ષા રહી આનંદની હેલી;

પ્રકાશ પ્રગટ્યો ભેળી, ગિરિ કૈલાસમાં રે. મન૦ ૧

અમી ભરેલી શિવની પડતી, દષ્ટિ સૌ સર્વોપર ઠરતી;

અહંકૃતિ તો ખરતી, પલ એક ખાસમાં રે. મન૦ ૨

ચિદચિદ્ અંથી ઝટ દઈ ગળતાં, ભૂતમાત્રનાં રૂપ પલટાતાં,

નવાં નામોને ધરતાં, પડે પ્રકાશમાં રે. મન૦ ૩.

નિઃસત્ત્વો જે સત્ત્વો થયલાં, જાણે શ્મશાનને પામેલા;

અનતાં રસે ભરેલાં, શિવ કટાક્ષમાં રે. મન૦ ૪
શ્મશાન સેવી યોગીરાયા, વિભૂતિધર શાસ્ત્રે ગાયા;

વસ્તુ ગતરસ માયા, સમજે ખાખમાં રે. મન૦ ૫
નવી શોભા જે સત્ત્વો ધારે, નવી કૃતિ સંયોગી કાળે

તે શોભા શુભ મ્હાલે, સદા કૈલાસમાં રે. મન૦ ૬
શું ગોપીઓ ફરી અવતારે, પ્રેમ ભાવના નવ નવ આવે;

હમંગ છોલે ધાવે, મોતી આશમાં રે. મન૦ ૭

૨૪-માફની ચોપાઈ.

એકા સંભુ સમાધિ લગાવી, ગોપી દુખ હરતું મન લાવી;
વિશ્વ આંધણી જે થકી થાય, વિશ્વ આવિર્ભાવ ગવાય. ૧
તે તે સર્વે નિયમેને ખોળ્યા, અધાં તત્ત્વોનાં પેટાં ફોડ્યાં;
જ્ઞાનદૃષ્ટિથી તુલના કરવા, ગોપી સંકટને ઝટ હરવા. ૨
કાંઈ કાંઈ નિયમેને કહાડી નાંખ્યા, જેમના તેમ કાંઈ
કાંઈ રાખ્યા.

સુધાર્યાં ને વધાર્યાં વિચારી, અધી વાતને સ્થિર થઈ ધારી. ૩
કંઈ કંઈ રીતે સરવાળા પાડ્યા, કંઈ કંઈ સરવીઆ ઉતાર્યાં;
પણ તાલો ના આળ્યો હાથ, મિજાને ચહડી એકે ન વાત. ૪
નારાયણ શ્રી દેવદેવે, નિજ પૂર્વના અળને હેવે;
ગત સૃષ્ટિઓ જ્ઞાનથી સાધી, ચહ્લુ સૃષ્ટિની રચના આંધી. ૫

જીવનાં અદૃષ્ટો અનુસરતી, બ્રહ્માની બનાવી મુરતી;
 તે સ્વરૂપને ઇશે તપાસ્યું, બધી કારથી ખૂબ વિમાસ્યું. ૬
 પણ એક રજ આમ તેમ, ચસવાય ન દીઠી નેમ,
 ત્યારે શિવજી ધણા મુઝવાયા, ગ્લાનિ પામી ગયા યોગીરાયા. ૭
 અહો ગોપીઓનું પણ ટળશે, મારી કૌરતી હલકી ઠરશે,
 ધન વૈભવ સ્વર્ગાદિ મુક્તિ, તે તો આપવા સ્હેલી છે યુક્તિ. ૮
 વિશ્વ નિયમમાં રહીને અપાય, જોકે લોકમાં મહિમા ગવાય,
 આ તો ગોપિની એનની વાત, વિશ્વ નિયમનો છે કરે ધાત. ૯
 ગળુ નથી મારું એ તો કરવા, હાવાં શું કરું આ દુખ હરવા,
 તે તો કરવા સમર્થ જે થાય, નારાયણથી મોટો કહેવાય. ૧૦
 સમો વડીઓ નથી કોઈ એનો, એવાં શાસ્ત્ર ઋષિ કહે વેણો,
 એવો લાવવો શી રીતે ગોતી, નારાયણનો નારાયણ ક્યાંથી. ૧૧
 પણ ક્ષીરના સાગર નીરે, યોગનિદ્રાને જે ઈશ ઝીલે,
 તે છે આપે આપથી મોટો, સમો વડીઓ છોટાથી છોટો. ૧૨
 તેની પાસે ગોપી લઈ જાવું, પ્રેમ વર્ધક પણ છે બતાવું,
 આ છે વિશ્વ તો સત્ પરિણામી, યોગિ મુનિજને અનુભવ્યું
 માની. ૧૩

ભૂતકાળમાં હોતું એ સારું, હમણાં પણ સારું છે વારું,
 સારું હોઈ સારું થતું ચાલે, કાળે અધિક સારું થઈ મ્હાલે. ૧૪
 તેને પુષ્ટિ આપવી ધારી, નારાયણ બને અવતારી,
 દિવ્ય કરમો કરે દેહ ધારી, ભક્તો ગાય છે લીલા રસાળી. ૧૫

તેનું ચારિત્ર્ય હોંસથી ગાવું, દિવ્ય સ્તોત્ર સ્તવીને રીઝાવું,
અમારી સુણી આરત વાણી, દયા અતુલ છે એણે આણી. ૧૬
દુખ હરીઆં છે વારંવાર, સહાય કરવા સદા તૈયાર,
દયા સાગર ગુણભંડાર, મોતી આથ તો બેડો પાર. ૧૭

૨૫—નારાય ઇંદ.

વિચારી એમ વાતને, સમાધિને ઉતારીને;
ઉઘાડી નેત્ર ને શિવે, નિહાળી ઘેનચારિને. ૧
સુધા ભરેલ સુસ્વરે, સુવેણ શંભુ આદરે;
ઝરા પ્રવાહ ઢેકતાં, હિલીમિલી ધ્વની કરે. ૨
અહો લસંતિ સાગરે, લહેરી પ્રેમ આલિઓ;
શું પ્રેમવેલો કુંપલી, ભરી રસે રસાલોઓ. ૩
રસે રસે રસેલોઓ, શું મૂર્તિ રૂપવાળીઓ;
શું પ્રેમકોટ સાધવાની, બારી ગોપનારીઓ. ૪
થયો છું હું કૃતાર્થ આજ, ધન્ય ગોપી જોઇને;
તમારી પ્રેમ ભક્તિમાં, રહું જ મંન પ્રોઇને. ૫
તમારું દુઃખ કાપવાની, હોંસ દીલમાં હતી;
સમાધિમાં વિચારી વસ્તુ, સાર શુદ્ધિ છે હઠી. ૬
રચેલ વિશ્વ બાંધણી, ચસાવું શક્તિ એ નથી;
ન મારી ન કા દેવ દેવો, ફેરી માનજે નકી. ૭
તમે ન હામ હારશો, રહો વિવેકને ગ્રહી;
તમારો મારી લાજ રાખનારો યુક્તિ છે સહી. ૮

હું સાથ આવું બાલિકા, ચલોનો ખીર સાગરે;
 સમીપ ઇશ કરી જે, દયા સદા દોલે ધરે. ૯
 સ્વલક્ષ્મીનો ગરીબનો, સદા પુકાર સાંભળે;
 સદાય આવી ધાય, હાથ સ્થાય મોતીને મળે. ૧૦

૨૬-દોહરો.

છેવટના જ ઉપાયમાં, નારાયણની પાસ;
 જવાને તત્પર હતી, નારી રાખી આશ. ૧
 સુણી વચન શંકરતણાં, આવી મનમાં હોંસ;
 પ્રસન્નતાની ઉર્મિઓ, ચાલી વદન સરોજ. ૨
 શંભુ સાથે આવશે, વિચારતાં એ વાત;
 કામ આપણું સાધશે, એમ થઈ રળીઆત. ૩
 ચલો બેનો સાહેલીઓ, ક્ષીરોદકને તીર;
 ક્ષેમ કુશળ આવી મળ્યું, સહાયક યોગો ધીર. ૪
 નારાયણને વિનવિશું, દેવ દેવ દેવેશ;
 ગિરિધારી ગોપી પતિ, લેશ ન રહેશે કલેશ. ૫
 ગોપી આશય વરતીને, ભવાનોએ તે વાર;
 અનુમોદન બહું બહું દીધું, વરત્યો શિવ જયકાર. ૬
 અંતરીક્ષથી ઉતરતો, વીણાનો રણકાર;
 કર્ણ ગોચર એવે થયો, મોતી બેડો પાર. ૭

૨૭-હરિગીત છંદ.

છાઈ રહ્યા આકાશમાં, આ મેઘ જલધારા કરે;
 ધરણી પડે દર્દુર કરે ધ્વનિ, આણી સૌ હર્ષે ભરે. ૧
 ના રે જીઓ મુનિ અવતરે, આકાશ યાનેથી ખરે;
 ગુણ ગાન મેઘશ્યામનું, કરધારી વીણાથી કરે. ૨
 શું અવતરે ભૂપર ઢળે, અભિનવ ખચર અહરાજીઓ;
 ના રે જીઓ મુનિ ત્યાગીં એ, શ્રીકૃષ્ણ રસનો રાગીંઓ. ૩
 નિજ હૃદય કેરી ભાવના, ઉભરાઈ રોમે રોમથી;
 છે શિખા ઊર્ધ્વ દેવર્ષિ કેરી, પ્રેમભરના જ્ઞેમથી. ૪
 એ અક્ષયારીં યોગિનું, અહો ઓજ તેજ બહુ લસિ લસે;
 જાણે સુખડ મૂર્તિ જડી, પિંગળેલ કાંચનને રસે. ૫
 આજ્ઞા દીધી સરજે પ્રજા, તે પાળી ના મુનિ સત્તમે;
 એ ઊર્ધ્વરેતા જન્મથી, હૃદિ રૂઢ હરિ સાથે રમે. ૬
 સંકલ્પ સાધક દાસ, નારાયણ તણા નારદ મુનિ;
 મન મગ્ન મોતી તેમની, વીણા તણો રણકો સુણી. ૭

૨૮ શાર્દૂલવિકીરિત વૃત્ત.

કૈલાસે પછોં એ વિધે અવતરી, જ્ઞેઈ ભવાનીશને,
 ધાયા છે મુનિરાય, દોટ દધને, વન્ધા ઉમા ઈશને;
 નામ્યું છે નિજશીશ ઈશ ચરણે, સાષ્ટાંગ પ્રેમે કર્યાં,
 જોડી હસ્ત ઉભા થઈ શિવ કને, આ વેણુ મોતી સર્પાં. ૧

૨૯ શિખરિણી વૃત્ત.

મહાદેવા દેવા, નમન કરું ભાવે પશુપતિ;	
સ્વિકારો આ વેળા, કૃત ચરિત થાઉં ભગવતી.	૧
તમારી કીર્તિ તો, અજનગરથી માંડી નિસરી;	
યશાળી પાવિત્રિ, સ્વજન દુખહારી રસભરી.	૨
સુશોભી ક્ષીરોદે, ધવલિત સદા જે હરિબળે;	
વધારો તેમાં તો, સહજ કરી શોભા શુભ મળે.	૩
પડેલાનું આશ્રે, દુખ હરવું એ ધર્મ જ ધરી;	
પ્રિયા આ ગોપીકા, ગર્ભ સુરપુરી છેક ન ડરી.	૪
જર્ઘ જાગ્યા ખંતે, સુરવર ધણુને સુરપતી;	
વસી ના દેવોમાં, મદદ કરવાની શુભમતી-	૫
બધા દેવોએ તો, મસલત સભામાં કરી નકી;	
સધાએ ગોપીનો, અરથ ઝટ દીર્ઘો ન જુગતી.	૬
કહ્યાં ધીરાશેથી, મૃદુ વચન શકે વિનયથી;	
હવાલો બ્રહ્માનો, દર્ઘ કરો વળાવી સ્વપુરથી.	૭
રબે ધારી તેના, રસિકજન મમો કળી શક્યા	
વઘાં વેણો ખાસાં, અરસિક રીતે તે બહુ બક્યાં.	૮
નહી બારી ન્યાળી, નિજ દુખ હરે એમ ઝુરતી;	
નિરાશે ખૂડેલી, અહહ અબળા પ્રેમ સુરતી.	૯
ખોંચારી પોકારી, હર હર કરી આરત છતી;	
પડી પાયે ત્રાહે, અભયદ હરો દુઃખ દુરથી.	૧૦

પ્રસારી ઉદ્ધારી, સુધડ કરથી આપો સ્ફુરતી;
 રસીલી સુશીલી, વ્રજપતિ મતિ લાગી સુરતી. ૧૧
 અહો સ્વામી શંભો, રસિક રસ રાજ શિરમણી;
 અહો આત્મારામી, સકલ ગુણ ધામી ધણી રણી. ૧૨
 ન આ ગોપી પેખું, તવ શુભ યશોની લહરીઓ;
 ધડેલી ભૂતિઓ, નવલ નવલી રૂપ ભરીઓ. ૧૩
 ધસી ચાલી દેખું, મૃદુ મધુરશું ગાન કરશે;
 હરીને ક્ષીરોદે, પ્રિય રિઝવશે મોતી રમશે. ૧૪

૩૦-શાદૂલવિકીરિત વૃત્ત.

બાંધો ચલ્લું રહે નહી અળવળે, આ વિશ્વ રચનાતણો,
 રાખી પાંપણુ મારવી જુગતથી, જોઈ શકે લોચનો;
 એ સામર્થ્ય ન હંસવાહનતણું, ના ઇન્દ્રનું આપનું,
 જાણું છું પણ ગાઉં આપ મહિમા, તે ભેદ સુણજો બાણું. ૧
 ઓછી કે પછી શક્તિ હોય અધિકી, કીર્તિ નિસાનો નહી,
 લોકે કીર્તિ ગવાય આ હૃદય જે, પદ્મે દયાથી સહી;
 કાને સાંભળતાં જ આરત ધ્વની, જે દીલ ઉભરાય છે,
 દે છે રહાય યથાગજુ જગત તો, તેનાં જશે ગાય છે. ૨
 મોટા દેવ વિનાયકો બહુ હતા, ઘેસી રહ્યા આસને,
 શાણા સૌ વ્યવહારમાં કુશળ તે, ઘોળા પોંધી વાતને;
 આપે તો ઝડપ્યું ખોંકુ દયનિધે, લીલા ન જાએ કહી,
 ગોપી સાથ જવા સહાય કરવા, મોતી વખાણે રહી. ૩

૩૧-ભુજંગી છંદ.

પછી નારદે ગોપો સામે નિહાળી,
 કૃપા દૃષ્ટિ સાધી બધી ભીડ ટાળી;
 વઘ્યાં વેણુઆ સુસ્વરે તો મનનાં,
 જડાઈ ગયાં દીલમાં ગોપોકાનાં. ૧
 અહોભાગ્યકૈલાસ આવ્યો હું આજે,
 દોઠી મેં લીલા ઇશ ગોપી સમાજે;
 મળ્યો લાભ પ્રત્યક્ષ શંભુ પ્રસાદે,
 પ્રિયાબાલિકા પ્રેમથી ભક્તિ સાધે. ૨
 દયા મૂર્તિ રાજે તમારે જ કાજે,
 દયા મૂર્તિથી પ્રેમની મૂર્તિ રાજે;
 વીંતી ઘોર રાત્રી મહા મોહકારી,
 ગયો બાલિકા કાળ સંતાપકારી. ૩
 હવાં તો થયો ભોર આનન્દકારી,
 દયા સાગર તો થયા સહાયકારી;
 મહાદેવ છે સાથ ક્ષીરોદ બારી,
 ઉઘાડી પડી જાણુજે ગોપનારી. ૪
 પડો પંથ પ્રેમે બતાવું પ્રકાર,
 હૃદે ધારજે વાત આ વાર વાર;
 તમે પામશો શીઘ્ર તે તીર સાર,
 નકી ઉત્તરી મોતી સંસાર પાર. ૫

૩૨-(રાસ પંચાધ્યાયીના રાગ).

- ક્ષીર નીર તીર પામવું છે દોહલું રે લોલ; ૧
વસ્તુ ધારી મન રાખવું જ પ્રોયલું રે લોલ.
- મન ચંચલ સ્વભાવ ઝાલ્યું ના રહે રે લોલ; ૨
પાણી ધાર વાયુ ચાલ ચાલ્યું તે વહે રે લોલ.
- અવિદ્યા કહો અજ્ઞાન આવરણુ ધણે રે લોલ; ૩
બાંધ્યું કર્મજળ પાશમાંહિ મોહ ધને રે લોલ.
- બન્યું કર્મો કરી મૂઠ જડસું જસું રે લોલ; ૪
ક્ષીર પામવાને કહો તેનું શું ગળું રે લોલ.
- જીએ કરીને વિચાર નારી સારના રે લોલ; ૫
ત્રણ લોક માંહિ મન નર નારનાં રે લોલ.
- ધણા ભોગવીને ભોગ વિષય પાંચના રે લોલ; ૬
થયાં વાસના ભરેલ પંખાં આંચમા રે લોલ.
- ભુવર લોક ગામી થાય દેહ છૂટતાં રે લોલ; ૭
વાસનાનુસાર પામે કામ યાતના રે લોલ.
- કામ ભાવનાનું જોર ચાલે જોટલું રે લોલ; ૮
કામ લોકમાં પ્રયાણુ જાણો તેટલું રે લોલ.
- હોય ઉગ્ર ભાવના તો કામ લોકમાં રે લોલ; ૯
વીતી જાય વર્ષ સો હજાર શોકમાં રે લોલ.
- માણુ માણુ બ્યારે છુટી જાય વાસના રે લોલ; ૧૦
વળી સાથ હોય કર્મ પુણ્ય પાસનાં રે લોલ.

- છુટી જાય સાંથી પછી સ્વર્ગ લોકમાં રે લોલ; રમે પુણ્ય અનુસાર દિવ્ય ભોગમાં રે લોલ. ૧૧
- નિકર કામ લોક થકી એ ભૂતળ પડે રે લોલ; ફરી અવતરે ને ફરી કર્મને ઘડે રે લોલ. ૧૨
- ફરી વાસનાના બંધ તો બંધાય છે રે લોલ; કામ લોક જાવા ફરી ગતિ થાય છે રે લોલ. ૧૩
- જેની મતિ પશુ સમાન પશુ ભોગમાં રે લોલ; ખરે ખરો વાસો અહીં કામલોકમાં રે લોલ. ૧૪
- સ્વર્ગ જાય પણ જ્ઞાન તેનું ના મળે રે લોલ; પોખવાને નિજ શરીર કર્મ આદરે રે લોલ. ૧૫
- તેનો સ્વર્ગ કાળ જાય જાણે ઉંધતો રે લોલ; જુએ તે ન જુએ જાણે નીસા ધૂમતો રે લોલ. ૧૬
- ત્રણ લોક ચારી જો કે શાસ્ત્ર ગાય છે રે લોલ; બેઉ લોક પશુ જેવાથી પમાય છે રે લોલ. ૧૭
- વળી આ વિચારો વાત નારી પાધરી રે લોલ; એકાદિક હોય વાસના જો આકરી રે લોલ. ૧૮
- ધણી ઉગ્ર બંધી વાસનાને દાખતી રે લોલ; મુએ ભૂત થાય વાસનાના ભારથી રે લોલ. ૧૯
- લટકેલ તે રહે છે ભુવરૂ ભૂતળે રે લોલ; નહી ભૂતળે કે ભુવરૂલોકમાં જાળે રે લોલ. ૨૦

- ઉત્ર વાસના તો જોમ ક્ષીણ થાય છે રે લોલ;
કામ લોક ભણી જીવ તે પળાય છે રે લોલ. ૨૧
- પાપ પુંજ ધણાં ઘેર કર્મ જે કરે રે લોલ;
નરક ચાતના તે માનજો નકી ભરે રે લોલ. ૨૨
- આથે દાખ્યો તેવી દુખ દારણી ભરી રે લોલ;
સુણી થશે ભક્ત બાલિકાને કમકમી રે લોલ. ૨૩
- પાપ પુંજ ક્ષય થાય કાળને બળે રે લોલ;
રહે શેષમાં સંસ્કાર નરતનુ મળે રે લોલ. ૨૪
- ક્ષીણ સત્ત્વવાળું દુખળું ને રાગીયું રે લોલ;
દુખી દરીદ્રી ને ઝાઝું અવજોગીયું રે લોલ. ૨૫
- વાસિત વાસનાથી મન કયમ જઈ શકે રે લોલ;
સ્વર્ગલોકમાં જ્યાં દેવ દેવતા વસે રે લોલ. ૨૬
- હોય સ્વાર્થ વર્જ્ય કર્મ કંઈ પરાર્થના રે લોલ;
હોય વા પરાર્થ સ્વાર્થ ભાવના થકી રે લોલ. ૨૭
- હોય શાસ્ત્ર જેને સુકૃત પુણ્ય તો કથે રે લોલ;
તેવાં કર્મને પ્રતાપ સ્વર્ગ તો મળે રે લોલ. ૨૮
- દીર્ઘકાળ સ્થાયી સ્વર્ગ સુવિશાળ છે રે લોલ;
સમ ખંડ વા પ્રદેશ સુરસાળ છે રે લોલ. ૨૯
- દિવ્ય ભોગ ભર્યા ભાત ભાતના રે લોલ;
જેવો સુકૃતનો ઉઠાવ તેવી જાતના રે લોલ. ૩૦

- ઉંચ ઉંચના પ્રદેશ ઉંચ ભાવથી રે લોલ;
 કાઈ ભાગ્યશાળી પામે સત્ત્વભાવથી રે લોલ. ૩૧
 ત્રણ લોકમાં તો સ્વર્ગ શ્રેષ્ઠ થાય છે રે લોલ;
 મુવેલા તે સ્વર્ગવાસી ઉપમાય છે રે લોલ. ૩૨
 કામલોક વાસી એમ કથતા નથી રે લોલ;
 કારણ વાસનાથી સર્વની છે ત્યાં ગતી રે લોલ. ૩૩
 જો કે સ્વર્ગ છે પ્રદેશ પુણ્ય ભાગનો રે લોલ;
 દીર્ઘકાળ સ્થાયી તદ્દપિના અમાપનો રે લોલ. ૩૪
 ક્ષીણ પુણ્ય થયે ભૂતળે તે નર પડે રે લોલ;
 ગીતા માંહિ એવાં વેણુ શ્રીમુખે વદે રે લોલ. ૩૫
 પડે સ્વર્ગથી શ્રીમંત જો કે થાય છે રે લોલ;
 મળે વૈભવો ને કીર્તિ તો ગવાય છે રે લોલ. ૩૬
 ભોગો ભોગવે વિલાસ ભાત ભાતના રે લોલ;
 પણ છુટી નહી જાય ભોગ વાસના રે લોલ. ૩૭
 તમે માનશો ન આલી સ્વર્ગ લોકનું રે લોલ;
 ધામ નિલનું તમામ કે વિશોકનું રે લોલ. ૩૮
 મહર્ લોક આદિ લોક સુપ્રસિદ્ધ છે રે લોલ;
 વસે સાધુ સંત યતિ વસે સિદ્ધ છે રે લોલ. ૩૯
 જોજો છોડી દીધા ભોગ સ્વાર્થ ટેકથી રે લોલ;
 અહો પંથ પરમાર્થનો વિવેકથી રે લોલ. ૪૦

આરંભેથી બ્રહ્મચારી મહર્ પામતા રે લોલ;
 ગૃહમેધી જ્યારે સ્વર્ગથી વિરામતા રે લોલ. ૪૧
 એકે પ્રેય એકે શ્રેય માર્ગ સ્વીકર્યો રે લોલ;
 એકે ઉદ્ધર્યો ને એકથી પાછો પડ્યો રે લોલ. ૪૨
 મહર્ લોકમાં ન શોક કે મૃત્યુ નથી રે લોલ;
 નહીં છે જરા કે આપદા કે આરતી રે લોલ. ૪૩
 દયા દુઃખ માત્ર પામરો કે આથડે રે લોલ;
 ચહે સ્વર્ગ અરે પડે ચક્રમાં ફરે રે લોલ. ૪૪
 એવાં સત્યલોક સુધી જુઓ ધામ છે રે લોલ;
 ગતરજસ્ક મુનીઓનો જ્યાં વિશ્રામ છે રે લોલ. ૪૫
 યોગીરાય યતી તીવ્ર સંવેગીઆ રે લોલ;
 વિરલ પામી રહેજ જાય મંન ટેકીઆ રે લોલ. ૪૬
 વિષ્ણુદૂત બની વહે જગત ભારને રે લોલ;
 દર્શ કે અદર્શ સાધે કારભારને રે લોલ. ૪૭
 મહર્ લોકથકી ધીર ઊર્ધ્વ મહાલતા રે લોલ;
 ક્રમ મુક્તિ પામે અજ સહ વિરામતા રે લોલ. ૪૮
 સમલોક એ છે સાર્ત્ત્વિકોને ભાવતા રે લોલ;
 ત્રણ અવસ્થાની બહાર નથી આવતા રે લોલ. ૪૯
 ત્રય તે અતીત તેથી તો બાણું પરે રે લોલ;
 સમ લોકથકી બહાર ક્ષીરનીર છે રે લોલ. ૫૦

- વિચારું હું જ્યારે સમલોક માર્ગને રે લોલ; પામે સ્વર્ગ પુણ્યશાળી હોય ભાગ્યમાં રે લોલ. ૫૧
- તેના ઉંચ ઉંચ નાના દિવ્ય ભોગને રે લોલ; મળે માણુમાણુ નક્કી નર કોકને રે લોલ. ૫૨
- પર તેથી છે અધિક મહર રાજતું રે લોલ; પામર જીવ થકી પામવાનું ના ગર્જું રે લોલ. ૫૩
- સારે ક્ષીર કેરી વાત મુકું કારમાં રે લોલ; મતિ મારી તો હઠી છે ઠાર ઠારમાં રે લોલ. ૫૪
- એ તો સત્વહીણુ જીવથી નહિ બને રે લોલ; ભર્યું વાસનાનું ભથ્થુ મથીને મને રે લોલ. ૫૫
- અહો ભક્તના સમાજ માંહિ રાજતી રે લોલ; જીઓ શક્તિ ભારી વાસનાની જાગતી રે લોલ. ૫૬
- જીઓ ભોગ ભોગવાવતી કસાવતી રે લોલ; સુખ સારુ લલચાવી દુખ લાવતી રે લોલ. ૫૭
- કલ્હો વાતનો મેં સાર બતાવી ગતી રે લોલ; સાધારણુ ઠરી નરનારની ભોગે રતી રે લોલ. ૫૮
- તેવી મતિ બધાં પિંડધારીમાં વસે રે લોલ; સર્વમાં સમાન રીતવાળી તે દિસે રે લોલ. ૫૯
- જેથી ઘોર કર્મ કરી નરક સંચરે રે લોલ; જેથી દેહ પોખી ભોગી જીવરૂ આચડે રે લોલ. ૬૦

- જન સહસ્રમાંથી સ્વર્ગ કાઢને જડે રે લોલ;
 લક્ષમાંથી મહર્ કાઢને તો સાંપડે રે લોલ. ૬૧
- માટે વાતને બધીને મેં કરી પરી રે લોલ;
 વ્રજનારી ઘેનચારી ને રસેભરી રે લોલ. ૬૨
- મેં તો આ ગ્રંથો છે સાર અંશ શોધતાં રે લોલ;
 મળ્યો ગોપિકાને સહજ ગોકુલ રાજતાં રે લોલ. ૬૩
- જ્યારે ઇશદયા ગાયર જીવ થાય છે રે લોલ;
 ત્યારે સંગ સાધુ તણો પ્રિય થાય છે રે લોલ. ૬૪
- હરિદાસ સેવી હરિ ગુણુ ગાય છે રે લોલ;
 ત્યારે ઈશ્વરતા કાંઈક તો કળાય છે રે લોલ. ૬૫
- ભયે પ્રીત એમ મન તો લપટાય છે રે લોલ;
 ગુરુ કૃપા દષ્ટિ ભણી તે ખેંચાય છે રે લોલ. ૬૬
- અનુસાર ધણાં જન્મતણાં કર્મને રે લોલ;
 કળે ના કળે ને ગુરુ હરિ મર્મને રે લોલ. ૬૭
- આપે જંત્ર તંત્ર વળી જોગ સાધના રે લોલ;
 આપે મંત્ર ઈષ્ટ દેવની ઉપાસના રે લોલ. ૬૮
- હોય પૂર્વકેરાં પુણ્ય ધણાં જાગતાં રે લોલ;
 હરિ સેવ હરિ મંત્ર બીડ ભાંગતાં રે લોલ. ૬૯
- ગુરુ દેવ દીએ ઇશિકૃપા પાત્રને રે લોલ;
 હરિ સેવમાં મચ્યો રચાવે ગાત્રને રે લોલ. ૭૦

- તંન મંન સેવા મંન પજોટાય છે રે લોલ; છોડી આળસ પ્રમાદ તેમાં ધાય છે રે લોલ. ૭૧
- હરિ શરણુ સાધવાને ઉઘમાય છે રે લોલ; હરિસેવ મંનનો સ્વભાવ થાય છે રે લોલ. ૭૨
- સહજ જાય ખરી તામસીને રજ આણુ રે લોલ; મંન શોધવાય વાઘે જોર સત્ત્વનું રે લોલ. ૭૩
- જેમ પાત્ર ચહજો કાટ થયું શામળું રે લોલ; નિલ નેમથી ધસાય બને ઉજળું રે લોલ. ૭૪
- બાકી વાસના વધારી ભોગ ભોગવી રે લોલ; મંન સત્ત્વહીણુ દૂબળું ને રોગવી રે લોલ. ૭૫
- બધા જીવનું સરી ગયું સંસારમાં રે લોલ; તેમાંથી ન ધૂટવાની બારી સારની રે લોલ. ૭૬
- કહો કેમ સાધે કપરી યોગ સાધના રે લોલ; તપો આકરાં ને આકરી આરાધના રે લોલ. ૭૭
- જે છે સાધ્ય માત્ર સત્ત્વજળ પ્રતાપથી રે લોલ; માટે જોઈને વિચારી જીવની ગતી રે લોલ. ૭૮
- બધાં શાસ્ત્ર એમ છે વદે મથી મથી રે લોલ; મન શુદ્ધ થાય ભક્તિ ભાવના થકી રે લોલ. ૭૯
- માટે સ્મરણુ સેવ કૃણુ શરણુ મતિ રે લોલ; મોતી ઉતરવું છે સહેલ ભવ પારથી રે લોલ. ૮૦

૩૩-ત્રોટક વૃત્ત.

મન શુદ્ધ થયે બળ સત્ત્વ મળે, દુધ છે પછી સાકર આવી બળે; અણુ તામસી રાજસી જોમ ખરે, અણુ સાર્ત્વિક તો મનમાંહિ ઠરે.	૧
મન નિર્મલ સત્ત્વ ભરે ઊભરે, હરિ ભાવ થકી હરિ જોમ ચ્હડે; હરિ સાનિધતા હરિ સાદશતા, હરિ રૂપ મળે મન શુદ્ધ થતાં.	૨
ત્રણુ લોક પગે હડસેલી ચ્હડે, સુર કોઈ ખમી ન શકે નજરે; કંઈ વિદ્ય કરે કંઈ આડ કરે, હરિ ભક્ત ન તેથી જરાય ડરે.	૩
હરિ રંગ ઝમ્યો હરિ સંગ રમ્યો, પરવા કર્શી દેવ નમ્યો ન નમ્યો; શુક શાસ્ત્ર વદે હરિ જન વશે, હરિ ભક્ત પરાયણુ તો વરતે.	૪
નહિ ઉદ્ધવ રોકી મુને શક્તા, તપ સાંખ્ય વ્રતો હઠ કર્મકથા; સહુ સાધન સાજ સમાજ ઠરી, સહુ શીશ્યમણી હરિ ભક્તિ પરી.	૫

નવધા કહી ભક્તિ વિચાર કરી,
 પ્રિય છે ખરો પ્રેમની ભક્તિ હરી;
 નવ ભક્તિ કૃણી દશમી જ મળે,
 હરિરૂપ મળે હરિ માંહિ ગળે. ૬
 ખરો પ્રેમની ભક્તિતણી મુરતી,
 વ્રજનારો તમે, હરિમાં સુરતી;
 અધિકારો લહી સુપ્રસન્ન થઈ,
 ઉપદેશ ઉપાય બતાવું દઈ. ૭
 શુભ કાનથી શ્રેમ થશે સુણજે,
 હૃદયે શુભ ભાવ ખડો કરજે;
 નિધિ ક્ષીરતણે તોર પોંચી જશે,
 હરિ મોતી તણા પ્રિયને મળશે. ૮

૩૪ મોતિદામ.

કરી સુવિવેક બતાવો પ્રદેશ,
 લગાવો દોધું મન ગોપીનું છેક;
 જગાડો સુશુદ્ધિ દઢાવી સુટેક,
 જણાવો ઉપાય દોષો ઉપદેશ, ૧
 પછી મુનિએ ધર્યું છે શુભ ધ્યાન,
 હરી ગુણગાન તણું કર્યું તાન;
 હતી વ્રજનારતણી શુભ બુદ્ધ,
 રમાપતિમાં સુમતિ રતિ શુદ્ધ. ૨

હરીજનનો સુણો તે ઉપદેશ,
 દશા થઈ ઉન્મતી છેક સહેજ;
 ઉભી નિધિ ક્ષીર તણે તોર ક્ષેમ,
 કળાયું ન નારથી કે બન્યું કેમ. ૩
 દીઠા શિવ ત્યાં વળી શ્રીમુનિરાય,
 થઈ રસવૃદ્ધિ કહી નહિ જાય;
 વહી શમતા ધુનિ ત્યાં ભરપૂર,
 વલ્લો લય કે કંઈ દહેરનું પૂર. ૪
 કળાઈ ગયો નહિ તે મજકૂર,
 ભર્યું ઉભર્યું અબલા ઉરપૂર;
 હર્યું મન કે શું થઈ રળીઆત,
 ઠર્યું મન ગાત્ર થઈ કુશળાત. ૫
 ભુલી ગઈ જાન બધી સુખસાન,
 મચ્યું અબલા ઉર આ શુભ ગાન;
 દયા કરશે સુણશે હરિ રાવ,
 કરે સ્તુતિ મોતી ધરી દઢ ભાવ. ૬

૩૫-ગોપીની સ્તુતિ-રાગ પ્રભાતીઆનો.

જયતું જય દેવ તું અખિલ બ્રહ્માંડના, દેવશિર
 દેવ દેવાધિ દેવા;
 ગોપતિ સ્વીકરો ગોપ ગોકુલપતિ, ગોપીજન વલ્લભા
 ગોપીસેવા. ૧

ચાર દશ ભુવનના સ્વામી પરમાણીઆ, લોક સચ-
રાચરો તારું સાધે;

કાર્ય કંઈ કાટીનું જુજવું જુજવું, બલિવહી ઈશ
તુંજને જ આપે. ૨

જાગતો જોધ છે ધાક તારો સદા, કાલ વિકરાળ તે
તુંથી કંપે;

સૂર્ય નિત્યે તપે વાયુ તો વાય છે, લોક સૌ તુંથી
તુંમાં જ ઝંપે. ૩

પૂર્ણ તું જ ધામ છે પુરુષ પુરાતના, સમ્યદાનંદ
શ્રીક્ષીર વાસી;

પૂર્ણ કામી તને પ્રણમું ભાવે કરી, તુંથી માયા ઉભી
દૂર દાસી. ૪

સાધુને તારવા દુષ્ટ સંહારવા, ધર્મને ધારવા દેહ ધારો;
ફરી ફરી અવતરી રસિક લીલા કરો, દૈવીજન ગાય
ભવપાર તારો. ૫

આશરો યદુપતિ છે તું વ્રજનારીનો, વેણુ વાધ અને
ધન ચારી;

કાન્ત કમલાપતિ શ્યામ સુંદર હરી, મોતી આર્તિ
હરો આ અમારી. ૬

૩૬-નારદની સ્તુતિ-આરતીના રાગ.

જય દેવાધિ દેવા, સર્વેશ્વર સ્વામી-હરિ સર્વેશ્વર
સ્વામીં

પુરાણુ શ્રી પુરુષોત્તમ, જય આત્મારામીં જય
જયતુ દેવા. ૧

જલચર નલચર થલચર, ઋષિ અજ ત્રિપુરારી-હરીં
દેવ દાનવ પશુ પંખી, તું છે નરનારીં જય
જયતુ દેવા. ૨

આ બ્રહ્માંડ જ તારો, છે પ્રાદુર્ભાવાં હરીં
કનક કુંડળની પેઠે, અવિકૃત પરિણામાં જય
જયતુ દેવા. ૩

આદિમાં પણ તું છે, અંતે તું સ્વામી-હરીં
મધ્યેમાં પણ તું છે, શેષ પૂર્ણ ધામીં જય
જયતુ દેવા. ૪

નામરૂપ એ બેદે, થકી કીડે દેવા-હરી તું કીડે દેવાં
આ રચના તો કીધી, વિધ વિધ રસ લેવાં જય
જયતુ દેવા. ૫

આમકામી તું ઉદાસી, તું જ દાસી માયાં હરીં
કર જોડી રહે દ્વેરે, નારાયણુ રાયાં જય જયતુ દેવા. ૬
દિવ્ય રસાળી લીલા, ભગવદી મન હારીં હરીં
નારદ શારદ કાડે, દે મોતી વારીં જય જયતુ દેવા. ૭

૩૭-શિવની રતુતિ રાગ પ્રભાતીઆનો

જયતુ જગવર્ધના જયતુ જગનંદના, જયતુ જગવન્દ
આનંદકારી;

સ્વામી સર્વોપરી એક તું શ્રીહરી, સાક્ષી તું શુદ્ધ
ને નિર્વિકારી. ૧

તું જ સમેા ઈશ તો અન્ય નહિ દીસતો, અધિક
તો કહો પછી ક્યાંથી લાવે;

ક્રોધિ બ્રહ્માંડ શિર છત્રમાં તું હરી, રાજ મહારાજ
અધિરાજ કહાવે. ૨

યોગ બળથી કરી ઉંચ ઉંચી દશા, સાધકો પામતા
લાવવંતા;

પણ નહિ તું બને દશ્ય દષ્ટા હરી, અન્ત નાવે ફરી
છો અનંતા. ૩

તારી પાસે વસે જ્ઞાની જોગી મુની, રાજતા રહે
હરી તુંજ પ્રતાપે;

પાર તુંજ ના કળે અંત નહિ સાંપડે, તુંથી પર
તર નહિ દષ્ટિ આવે. ૪

દીપ સમીપ જેમ જાય જે જીવ તે, દીપની
શીખથી તે વિરાજે;

દીપની જ્યોતિ જે ઝગઝગે ચોદિશે, રહાર્ધ પકડાર્ધ
ના જાય હાથે. ૫

- તું સ્વતઃ સિદ્ધને અન્ય સહુ સાધકો, એ ખીલી તો
ન જાએ હલાવી;
સ્વાશ્રયી તું ખરો જગતનો આશરો, આંતરો એ
ન જાએ કુદાવી. ૬
- તું ગુરુ જગતનો લોક સહુ સેવકો, કર્મ કરીને હરી
ચરણ અરપે;
આ પ્રજા તારી મહારાજ શ્રીમન્ત તું, રાંક તુંજ
હાકથી તરત કરપે. ૭
- અસુર સંહારીને આર્તિ સુરની હરી, સમય સર દેવનો
હાથ સ્હાઈ;
સત્ત્વવૃદ્ધિ સમે તામસીને દમે, વિષમતા તે ન તારી
ગણાઈ. ૮
- સમય અનુકૂલ મહારાજ માનો યદા, આપદા ટાળજો
સત્વરાથી;
ગોપીજનની ભતિ શ્રીપતિમાં વસી, યદુપતિ પ્રતિ કરે
મોતી વિનતી. ૯

૩૮-રાસ પંચાધ્યાયીનો રાગ

- સુણી ગોપી કરી આરતી ન વિનતી રે લોલ; ૧
સુણી શંકર ને ઋષિ કરી તો સ્તુતિ રે લોલ.
ધણા છે થયા પ્રસન્ન તેથી શ્રીહરી રે લોલ; ૨
ક્ષીરવાસીની પ્રસાદ ધાર ઉભરી રે લોલ.

- ગિરા છે ઉઠી ગગનમાંથી પ્રેરીને રે લોલ;
જાણે વર્ષા રહ્યો મેઘ કરી હેલીને રે લોલ. ૩
- જાણે વાઈ રહ્યો વાયુ અતિ કામલો રે લોલ;
સુરભીને સુખકારી જાણે સામટો રે લોલ. ૪
- જાણે ચંદનનો લેપ શરીરે ભરી રે લોલ;
કર્પો ચાલી રહી તેથી ઠંડી શું ઝરી રે લોલ. ૫
- જાણે ઉગ્યો નવો ભાણુ શું આકાશમાં રે લોલ;
જાણે જોયું નવું રૂપ ઠર્યું આંખમાં રે લોલ. ૬
- જાણે મેઘનાદ રહ્યો ઉપર ધૂમતો રે લોલ;
પુષ્પ વૃષ્ટિમાં શું ભ્રમર નાદ ગુંજતો રે લોલ. ૭
- કહ્યું વિસ્તરીને મેં તો આટ આટલું રે લોલ;
ગિરા ગગનમાંથી ઉઠ્યું એક સામટું રે લોલ. ૮
- અહો ઇશ રંક શીષ રહો રાજતા રે લોલ;
અહો ધન્ય મુનીરાય મુને ભાવતા રે લોલ. ૯
- મારું મન તમે શાસ્ત્ર એમ તો વદે રે લોલ;
જુઓ વાત એ તો સલ ફરી છે ઠરે રે લોલ. ૧૦
- પ્રિયા ગોપિકાની ધારજોની વાતને રે લોલ;
નિયમ સૂત્ર જગત કરે સુવિખ્યાત છે રે લોલ. ૧૧
- આ પ્રપંચ છે રચેલ દ્વન્દ્વ જોરથી રે લોલ;
વશું જાય જગત તેહમાં ને તે થકી રે લોલ. ૧૨

- પર અપર મળી જોડ એક થાય છે રે લોલ; ૧૩
 પરાત્પર અલગ તે થકી કહેવાય છે રે લોલ.
 પર તો કરે વ્યાપાર સૂક્ષ્મ ભાતનો રે લોલ; ૧૪
 અપરનો તો છે વ્યાપાર સ્થૂલ ભાતનો રે લોલ.
 એકનો કળાય માણુ માણુ યુક્તિએ રે લોલ; ૧૫
 ખીજો તો કળાય સ્હેલ વિના યુક્તિએ રે લોલ.
 માટે દ્વન્દ્વમાની બેઉ વસ્તુ ઓળખી રે લોલ; ૧૬
 પર એક અપર એક એમ તો કથી રે લોલ.
 જડ ચેતનની, પ્રકૃતિ પુરુષની રે લોલ; ૧૭
 નર નારાયણુ કેરી જોડ છે બની રે લોલ.
 જીવ શિવ ઈશ વિશ્વનો વિવેક છે રે લોલ; ૧૮
 આવિર્ભાવ તિરોભાવ જોડ એક છે રે લોલ.
 અસ્ત ઉદય જોડ યોગ ને વિયોગની રે લોલ; ૧૯
 જન્મ મૃત્યુ સુખદુઃખ પુણ્ય પાપની રે લોલ.
 એક થકી ખીજી જાય છે કળાઈને રે લોલ; ૨૦
 એક વસ્તુ રહી જાણો અવર સહાઈને રે લોલ.
 એક નાશ કરે ખીજી રહી ના શકે રે લોલ; ૨૧
 વિદ્યમાન હોય બેઉ એક તો ટકે રે લોલ.
 એક નષ્ટ થયે ખીજી વસ્તુ ભાન રે લોલ; ૨૨
 છેક જાય છે લુગાઈ સુધ સાનને રે લોલ.

- જેમ યોગ કે વિયોગ જે અત્યંતનો રે લોલ;
 યોગ કે વિયોગ તે નથી નિતાંતનો રે લોલ. ૨૩
- બહુ ઋણી તે ન ઋણી લોકમાં કહ્યો રે લોલ;
 બહુ દુખીઓ ન દુખી લોકમાં ગણ્યો રે લોલ. ૨૪
- છેક છેક જે વધે થઈ પુરવ મુખી રે લોલ;
 તેમ તેમ દિશા પશ્ચિમા અભિમુખી રે લોલ. ૨૫
- નંદલાલ છેક નિરખવાને અંખવા રે લોલ;
 તમે બાલિકા મથો છો પાંપણુ મારવા રે લોલ. ૨૬
- પણ પાંપણુનો છે પ્રતાપ ધારજો રે લોલ;
 પાડ પાંપણુનો ગોપિકાઓ માનજો રે લોલ. ૨૭
- સ્થૂલ નેત્રનો વ્યાપાર તે કળી શકો રે લોલ;
 સૂક્ષ્મ પાંપણુનો તે ન તો ઝઠી શકો રે લોલ. ૨૮
- એ થકી જ થાય જાંખી ધનશ્યામની રે લોલ;
 નેત્ર એકલાની સહાય છે નકામની રે લોલ. ૨૯
- નેત્ર એકલાથી દર્શન જો પામશો રે લોલ;
 ભારે દર્શનનું ભાન છેક વામશો રે લોલ. ૩૦
- છતી જાંખીએ તો જાંખી રે થશે નહીં રે લોલ;
 બની પાંપણોથી જાંખીની વકી સહી રે લોલ. ૩૧
- છેક ભાન તે ન ભાન ઓળખાય છે રે લોલ;
 છેક યોગ તે ન યોગ કહ્યો જાય છે રે લોલ. ૩૨

જ્યારે પાંપણે હણાવી લોચને કરી રે લોલ;
 તમે નિરખશે નિરન્તરેથી શ્રી હરી રે લોલ. ૩૩
 ત્યારે દર્શનનું ભાન તો નહીં થશે રે લોલ;
 યદુરાય રૂપ ગોપીઓ થઈ જશે રે લોલ. ૩૪
 તમે તો ચહો ન મુક્તિ વ્રજવાસિની રે લોલ;
 તમે માંગી પ્રેમભક્તિ સુખ રાશીની રે લોલ. ૩૫
 તે તો દર્શન વિના ન જાયે બની રે લોલ;
 વિના પાંપણે ન વધી દરશનની રે લોલ. ૩૬
 માનો પાંપણનો પાડ પ્રેમ પોખણી રે લોલ;
 ધરો શિર મોતી ગોપી પ્રેમ તોખણી રે લોલ. ૩૭

૩૯-નારાયણ છંદ.

ગિરા ગગનથી ઉડી શમાઈ એમ તો ગઈ;
 ન જાણી ક્યાંથી આવ્યોને શમાઈ ક્યાંથી ક્યાં ગઈ. ૧
 જુઓનાં વીજળા પ્રભા અખૂડો મેઘ મંડળે;
 ઉડી ગઈ કહાંથી આવ્યો તે ન કાઈ તો કળે. ૨
 પ્રસન્ન શ્રીહરીતણાં સુવેણથી સુનાદથી;
 સુરીત ચાતુરાઈથી વિવેકના સુસાજથી. ૩
 પ્રસાદથી પ્રસન્ન મન ગોપિકા તણાં થયાં;
 ધરાઈને રોઝાઈને પ્રશાન્ત શીઘ્ર તો બન્યાં. ૪
 અપાઠી જેમ વાદળાં ઝઝૂમી વ્યોમમાં રહ્યાં;
 સુવર્ણને સુસ્વચ્છ વ્યોમ તો બનાવીને ગયાં. ૫

હતાંજ પ્રાવૃષી સમે જે અંબુ દોહવાયલાં;
 બન્યાંજ શારદી સમે સુસ્વચ્છ શાન્ત ને ઠર્યાં. ૬
 હરી દયા પ્રસાદથી દુરાગરો ગયો ટળી;
 સુમત્ર ગોપીઓ થઈ સુઝંપ મોતીને મળી. ૭

૪૦-દોહરો.

પ્રસંનતાની લહેરમાં નોકળી વાણી સાર;
 નારાયણને ફરી નમી સ્તવે મોતીને નાર. ૧

૪૧-પૃથવી છંદ.

નમામિ પુરુષોત્તમા, રસિક રાજ ચૂડામણી,
 વિવેકો કમલાપતી, સુરતનાથ શોભા બની;
 વિનાયક ધણી રણી, કમલનેણુ સોહામણા,
 કૃતારથ અમે બની, શરણુ ઝાલી નારાયણા. ૧
 પ્રપંચ રચી વિસ્તરી, નટ ભજવો ભારે લીલા,
 કળાઈ ગઈ તે નથી, સુર નિપૂણ મોહા લલા;
 અમે વ્રજતણી હરી, વગર મૂળની કિંકરી,
 રમ્યાં શરદ પૂર્ણિમા, રમણુ રાસ લીલા કરી. ૨
 અમારો નજરે નથી, જરીક રાગડી આવતી,
 બોડી ચરવી આપની, રસ ભરી દોંધી ભાવથી;
 અમારો મરણુ નથી, વિવિધ સુકિત લેવા જરી,
 કૃપા કરો દયાનિધે, દરશ રમ્ય દેખે ફરી. ૩

અમે સમજે ના શક્યાં, દરશ પાંપણે થાય છે,
 અમારી પર પદ્મનો, જરૂર પાડ બહેવાય છે;
 અમારૂં ગળુ તો નથી, નિકર ભાગ દેતે ખરો,
 રમાપતિ નીહાળતાં, સુખ અપારમાંથી ભક્ષો. ૪
 અમે પડીધું આશરે, જરૂર તાહરે માનજે,
 અમારો કંઈ લાજને, ભગિનિ તું ભલી રાખજે;
 હવે નયન દે મુકી, હઠ જરા નથી કામની,
 તમે ઉભયથી છામી, નિરખો મોતી શ્રી સ્યામની. ૫

૪૨-શિખરિણી વૃત્ત.

બતાવી એ પેરે, દરશ મરજદા જુગતથી,
 વિવેકે ગોપીને, સમજણુ દોધી ધીરજ થકી;
 પડી પન્થે દૂરે, ગિર ગગન જાણે શ્રવણના,
 શમી ક્યાંના જાણી, તદપિ હરખી ગોપી મનમાં. ૧
 રણે માર્યા યોદ્ધા, જય વિજયનો ઘોષ વરત્યો,
 વગાજ્યો ડંકો કે, અભિદ વસમે છે ગદ ઊંચો;
 પડ્યા પોખારા કે, અતિશ કપરો દાવ સુધર્મો,
 કૃતાર્થી નિઃશેષે, ઝટ સર્ધ ગર્ધ લાભ જ મળ્યો. ૨
 ધર્યું વારે વારે શિવ પદ સમીપે સ્વ શિરને,
 નમી વારે વારે, હરિજન મુની યોગિવરને;
 પછી આજ્ઞા માંગી, ગિરિવર સુતાની ધણું નમી,
 ઉમા શંભો સ્વામી, જય જય હજો નારદ મુની. ૩

વળી કૈલાસેથી, વ્રજયુવતી વાટે વ્રજતણે,
 કુદ્યું કાદ્યું દીસે, કમલ મુખ આનન્દિત મને;
 સખી સંગે રીઝી, પરસપર કેલી કરી રહી,
 હસી તાળી દેતી, હળામળી કલિ શું ખીલી રહી. ૪
 મુકી દીધી નેત્રે, વ્યરથ હઠને ધીરજ ધરી,
 ગયા પક્ષ્મો માની, યુવતિ જનનો આદર કરી;
 મનાવ્યાં ગોપીએ, સમય કરવાવ્યો ઉભયનો,
 ફરી મૈત્રી બાઝી, કુશળ રળીઆતો દિન બન્યો. ૫
 પછી જ્યારે જ્યારે, નટવર પધારે ધર ભણી,
 મળી ટોળે ગોપી, હરખોં નિરખે છે નરમણી;
 જુએ કાઠી નેત્રો, યદુપતિ રસીલા ફરો ફરી,
 ધણા હવે પક્ષ્મો, મિટિ મિટિ મિચાચે વળો વળી. ૬
 નહી તે પક્ષ્મોનો, નયન મનથી દોષ જ ગણે,
 નહી પક્ષ્મો સાચે, નયન પજવાવે મિટ મિટે;
 કહે ગોપી આલી, ભગિની મિટજે તું ફરો ભલાં,
 મિટે તું તો મોતી, યદુપતિ નિહાળે જ અબલા. ૭

૪૩-માલિની વૃત.

હરિ દ્યનિધ કરી, છે દયા તો દળેલી,
 નિજ જન પર વર્ષે, છે સદાનંદ હેલી;
 ગિર ગગન જમાવે, માધુરી વેણુ વાચે,
 દરશ વિધ વિવેક, વેણુ પીયૂષ પાચે. ૧

હરિજન ઉપદેશે, મંનનો મેલ વામે,
 હરિજન ઉપદેશે, ભાવના ભાવ જામે;
 હરિજન ઉપદેશે, ક્ષીરને તીર આવે,
 હરિજન ઉપદેશે, ઈશ લમી લગાવે. ૨
 જવ હરિ ગગનેથી, વાણી સુણવેદ્યાથી,
 તવ ઉદય વિવેક, થાય શાન્તિ મયાથી;
 હઠ સહજ ગળે છે, ભાવ કૃષ્ણે ધરે છે,
 હરિ જન સહુ મોતી, એમ નિર્ભે ફરે છે. ૩

૪૪-ભુજંગી છંદ.

પડે રાત્રિ ને તે પછીથી સવાર,
 ફરીથી ફરીને પડે વાર વાર;
 ગઈક્યાંથી ને આવી મોતી ન જાણે,
 મનઃ કલ્પના દેહરી એવી પ્રમાણે. ૧

૪૫-દાહરો.

પાંપણ લોચનનો લખ્યો, રસિક ઝગડો નામ;
 થવા રસના પાવન સ્મરો, મોતી સુંદર શ્યામ. ૧



શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ

ભક્તિ વગેરેની છુટી ગરબીઓ-પદો વગેરે

૧-ધન્ય જેને વદન કમલ જોયું-એ રાગ.

એકવાર ગોકુલ આવજો રે-કહાના એકવાર ગોકુલ આવજો
ગોપીઓને લાડ લડાવજો રે-કહાના એકવાર ગોકુલ આં ૧

તમ કાજ લાલ અમે સર્વસ્ય છોડયું;

તરછોડો આમ નથી લાજતા જો-કહાનાં ૨

દિનદિન પલપલ વાટ જોઈ વહાલા;

થાકી ગઈ અમારી તો આંખડી જો-કહાનાં ૩

વૃન્દાવનમાં રાસ રમાઓ;

તે શું આ દુઃખ જોવા દોલકા જો-કહાનાં ૪

વગર મૂલની દાસીઓ તમારી;

નોધારીઓને ઉધારજો રે-કહાનાં ૫

શ્રીખંધી વેલીઓ દુબલી તપેલી;

પીયૂષથી વરસાવજો રે-કહાનાં ૬

ચતુરશ્ચિરોમણી સાનમાં સમજો;

આંખથી આંખ મીલાવજો રે-કહાનાં ૭

મોતીલાલ જો ગોકુલ આવે તો;

મોતીને લાલથી વધાવજો રે-કહાનાં ૮

૨-(શ્યામ રંગ સમીપે ન જાવું-મારે આજ થકી-એ રાગ).

પીળી વસ્તુ જોઈ હરખાવું રે-હું તો	
પીળી વસ્તુ જોઈ હરખાવું.	ટેક. ૧
બરાસ નંખાવું ને કેસર ધસાવું;	
ચંદનનો લેપ કરાવું રે-હું તો	૨
કેસુડાંના રંગમાં વસ્ત્રો રંગાવું;	
હેમનાં ધરેણાં ધડાવું રે-હું તો	૩
દાળભાત શાકમાં હલદર નંખાવું;	
રાઈતામાં રાઈ ચઢાવું રે-હું તો	૪
કેરીનો રસ ખીરંજ મન લાવું;	
ચંપાની વેણી ગુંથાવું રે-હું તો	૫
ગળગોટાનાં તોરણો બંધાવું;	
દીવાળીના દીવા કરાવું રે-હું તો	૬
પીતાંબર પ્રીતમને પહેરાવું;	
પાધ ખેસ પીળા ધરાવું રે-હું તો	૭
મોતીના લાલની આરતી ઉતારું;	
હેમનાં ફૂલોથી વધાવું રે-હું તો	૮

૩-(રાગ ઉપર પ્રમાણેનો.)

શ્યામ રંગે રહું ચિત્ત પ્રોઈ રે-મારું શ્યામ રંગે.	ટેક. ૧
શ્યામ સુંદરનો શ્યામ રંગ લાળી;	
મેઘ ને ગગન જોઈ મોહી રે-મારું શ્યામ રંગે.	૨

મેના કાકિલાને પાંજરે પાળું;
 કૃષ્ણ કૃષ્ણ શીખવું સાર દોહી રે-મારું શ્યામ રંગે ૦ ૩
 ચારો નાંખું પાણી પાવું મોર સહુ ગલક કરે;
 રહું મારું આંગણું છે સોહી રે-મારું શ્યામ રંગે ૦ ૪
 મોતીના લાલને ઘેર પધરાવું;
 નિત્ય સેવું ચરણ કમલ ઘાઈ રે-મારું શ્યામ રંગે ૦ ૫

૪-(રાગ ઉપર પ્રમાણેનો.)

કહાનને ખવાડીને ખાવુરે-હું તો કહાનને ખવાડીને ખાવું. ટેક. ૧
 નયન વાટે કહાન મારા હૃદયમાં આવે;
 જાણે ઉંચરો વટાવી ઘેર લાવું રે-હું તો કહાનને ૦ ૨
 ભાવતાં ભોજનો થાલમાં ધરાવું;
 જાણે સાદ કરી કહાનને ખોલાવું રે-હું તો કહાનને ૦ ૩
 કંઈ કંઈ કહેતાં કહાન, હસી હસી આવે;
 એને કટિ પીત વજ્ર વારી જવું રે-હું કહાનને ૦ ૪
 એક એક ગ્રાસ મારા મ્હોંમાં મુકું ને;
 કહાન આવે લાન ભુલી જવું રે-હું તો કહાનને ૦ ૫
 મોતીનો લાલ બેની, હાંસી નીસી જમી રહે;
 એને સારુ જલ પીવું પાન ખાવું રે-હું તો કહાનને ૦ ૬

૫-(રાગ ઉપર પ્રમાણેનો.)

કહાન આગળ થૈ થૈ નાચું રે-હું તો કહાન આગળ
 થૈ થૈ નાચું ૦ ટેક ૧

થૈ થૈ નાયું ને કહાનને રીઝાવું;
 હાથ બેડી ચરણુ સેવ જાયું રે-હું તો કહાનને૦ ૨
 પુરુષોત્તમ પ્રભુ રાજી થાય બેની;
 વર માંગે શાનું રાખું કાયું રે-હું તો કહાનને૦ ૩
 અન્ય દેવી દેવતા તે રિદ્ધિ સિદ્ધિ આલે;
 ભવ ભટકણું માથે પાછું રે-હું તો કહાનને૦ ૪
 સુંદર શ્યામ સખી નંદનો દુલારો;
 અકળ સ્વરૂપ શાસ્ત્ર સાયું રે-હું તો કહાનને૦ ૫
 બેની મોતીનો લાલ મલ્લો, પ્રેમથી પ્રસન્ન થયો;
 જન્મ મરણ ઠેલી દીધું આધું રે-હું તો કહાનને૦ ૬

૬-(રાગ ઉપર પ્રમાણુનો).

હું તો શ્યામની છબી મન લાવું રે-હું તો શ્યામની
 છબી મન લાવું૦ ટેક. ૧
 જાણે કહાનને હિંડોલે ઝુલાવું રે-હું તો શ્યામની૦ ૨
 કહાન જૂલે ને માંડે અંગો અંગ દૂલે;
 રામ રામ ઘેરીઓ ધુમાવું રે-હું તો શ્યામની૦ ૩
 પ્રેમ સાગર બેની પિંડમાંથી ઉભરે;
 તેમાં કંઈક અજાણે ડૂબાવું રે-હું તો શ્યામની૦ ૪
 હું એ પશુ વારે વારે તેમાં ડૂબી જાવું;
 શ્યામ હાથ સહાવું, બહાર આવું રે-હું તો શ્યામની૦ ૫
 મોતીનો લાલ બેની દયા કરી હાથ સહાયે;
 શ્યામની લીલા નિલ ગાવું રે-હું તો શ્યામની૦ ૬

૭-(રાગ ઉપર પ્રમાણે).

હું તો કૃષ્ણ કૃષ્ણ જપું રેન સારી;
 માયા જળને મેલી વિસારી રે-હું તો કૃષ્ણ કૃષ્ણ ૦ ટેક. ૧
 કૃષ્ણ કૃષ્ણ જપે, તન મન શુદ્ધ થાયે;
 ભાવ શુદ્ધિ દીયે મન ઠારી રે-હું તો કૃષ્ણ કૃષ્ણ ૦ ૨
 ભાવ શુદ્ધિ થતાં, નવી દિવ્ય શક્તિ આવે;
 જોણે કૃષ્ણ એવું નામ રાખ્યું ધારી રે-હું તો કૃષ્ણ કૃષ્ણ ૦ ૩
 હું તું તે બધા બેદ વીલી જાય;
 ઝગઝગે દિવ્ય શક્તિ ઉજાણી રે-હું તો કૃષ્ણ કૃષ્ણ ૦ ૪
 શ્યામ સ્વરૂપ સદા સમીપે બન્યું રહે;
 પારસ બને પાસે પારસકારી રે-હું તો કૃષ્ણ કૃષ્ણ ૦ ૫
 મોતીનો લાલ કરે લીલા અલોકિક;
 અમૃતના કૂપ દે ઉજાણી રે-હું તો કૃષ્ણ કૃષ્ણ ૦ ૬

૮-(રાગ ઉપર પ્રમાણે).

મારી આંખ ઠરી શ્યામને નિહાળી;
 મારે મન એ અચંપો ભારી રે-મારી આંખ ઠરી ૦ ટેક. ૧
 હૃથી ના કળાયું કેમ કરી આવ્યા;
 ગયા કેમ બેની ક્યાંથી પધારી રે-મારી આંખ ઠરી ૦ ૨
 સુરજ અગ્નિ ચંદ્રનો પ્રકાશ નહોતો;
 શ્યામ સાથ થઈ પ્રભા ઉજાણી રે-મારી આંખ ઠરી ૦ ૩

આવી શ્યામ ઉભા સામે ના જણાયું;
 મારી આંખ હતી મીંચી કે ઉઘાડી રે-મારી આંખ ઠરી૦ ૪
 મેં નહિ લહ્યું યેની ખહાર બીતર આવ્યા;
 મોતી લાલ મેં તો જોયા ધારી ધારી રે-મારી આંખ ઠરી૦ ૫

૯-(રાગ ઉપર પ્રમાણ.)

મારું મન હજી પાર ન પામે;
 કેવી રીતે શ્યામ આવી ઉભા સામે રે-મારું મન હજી. ટેક. ૧
 જુના જમાનાની અવનવી રીતે;
 પીળું ઘોટિયું ધર્યું હતું શ્યામે રે-મારું મન હજી. ૨
 મોર પીછ પ્રિય પ્રભુ, સાચું લાગ્યું;
 તેવું રૂપ ખડું કીધું અલિરામે રે-મારું મન હજી. ૩
 વેણુ ધારી હાથ ઓઠ પાસે લાવ્યા;
 વેણુ ઓઠનું લગન જાણ્યું જામે રે-મારું મન હજી. ૪
 દિવ્ય કામલ ઓઠ વેણુ પાસે વાળ્યા;
 જાણે વેણુ ઉપર અમૃતધાર નામે રે-મારું મન હજી. ૫
 મને લાગ્યું કે આ નાદ થયો-થાશે;
 વેણુ નાદ ના સુણાવ્યો ધનશ્યામે રે-મારું મન હજી. ૬
 માયા સંકેલી ને રૂપ ના દેખાયું;
 એવા લાલને મોતી પ્રણામે રે-મારું મન હજી. ૭

૧૦-(કામણ દીસે છે અલખેલા એ રાગ)

મુજને પ્રેમ પાઠ પઢાવે-પ્રીતમ પ્રીતથી રે;
રસીઓ રીતથી રે-મુજને પ્રેમ. ટેક. ૧

પ્રીતમ પ્રેમનો પાઠ શીખાડે,
નિજ સન્મુખ મુજને બેસાડે;
આંખે આંખ મિલાવે,
રસીઓ રીતથી રે-મુજને. ૨

હાથ સાહીને અદ્ય કરાવે,
કેડ સાહી તન સમું રખાવે;
પાય પલાંડી વળાવે,
રસીઓ રીતથી રે-મુજને પ્રેમ. ૩

પાંચ આંગળી એક કરાવે,
હૈયે પ્રેમનો પાઠ સ્મરાવે;
ફરી ફરી ગોખાવે-શિષ્ટાચારથી રે,
રસીઓ રીતથી રે-મુજને પ્રેમ. ૪

સખી મોતીનો લાલ નિરખતાં,
નયનો મારાં હેઠે ઢળતાં;
લવ છુટ આલે મુક્તિ,
રસીઓ રીતથી રે-મુજને પ્રેમ. ૫

૧૧-(રાગ ઉપર પ્રમાણુ).

તું છો લક્ષણવન્તી નારી-સુણજે ધ્યાનથી રે
સમજે સાનથી રે-તું છોં ટેક. ૧

પ્રેમ તત્ત્વ પ્રેમીથી જાણો,
પ્રેમ મુરત પ્રેમી પરમાણો,
પ્રીતમ પ્રેમ સમાન-સમજે સાનથી રે-તું છોં ૨

પ્રેમ પ્રીતમમાં જગ લય થાય,
પ્રીતમમાં ફરી નવું રચાય,
રસ ઉભરે ચોખ્ખાણુ-સમજે સાનથી રે-તું છોં ૩

હું પદું છે ત્યાં પ્રેમ શમે છે,
હું પદ નથી તો પ્રેમ જમે છે,
હું પદ પરું મંડાણુ-સમજે સાનથી રે-તું છોં ૪

પ્રેમ જગમાં ફાથી નહિ જોડો,
કૃણુ સાથ શિર સાટ ન તોડો,
પ્રેમનો નથી ક્યાં જોડો-સમજે સાનથી રે-તું છોં ૫

તન મન જગથી દોની ઉઠાડી,
તનમન પ્રેમ પ્રીતમ પર વારી,
સેવો ને સંતોષો પ્રીતમ પ્રાણુથી રે-
સમજે સાનથી રે-તું છોં ૬

સખી મોતીનો લાલ મળે જો,
ધણાં જન્મનાં પુણ્ય ફળે તો,
પ્રેમનું પદ નિરવાણુ-સમજે સાનથી રે-તું છોં ૭

૧૨-(રાગ ઉપર પ્રમાણુ).

સખી એ અધરા પ્રેમના પાઠ-મુને ના આવડે રે
હૈયે ના ચહડે રે-સખી એં ટેક. ૧

મુજ અંગે ઉછળે રસ ઉદધિ,
રામ રામ રમી રહ્યા છે પુદ્ગી,
લેશ માત્ર અવકાશ-પાઠને ના જડે રે-
હૈયે ના ચહડે રે-સખી એં ૨

પ્રેમ રસે હું મત્ત બનેલી,
રામ રામ રસની છે હેલી,
પગભર થાતાં પાઠ-હડસેલ્યા પડે રે-
હૈયે ના ચહડે રે-સખી એં ૩

સખી મોતીનો લાલ વેણુમાં,
ઠયો હદેમાં ઠયો નેણુમાં;
પાઠ ખીચારા રખલે-પડે ને આથડે રે-
હૈયે ના ચહડે રે-સખી એ. ૪

૧૩-(રાગ ઉપર પ્રમાણુ.)

મારે પ્રીતમ સાથે કામ-ભણીને શું કરું રે,
નવું શું આદરું રે-મારે પ્રીતમ. ટેક. ૧

નથી મારે ભણી પંડિત થાવું,
નથી દેશ વિદેશે જાવું;
નથી વણુજ વેપાર-જાજ વટંદરું રે,
નવું શું આદરું રે-મારે પ્રીતમ. ૨

નહિ ખેતર નહિ ધનની થેલી,
 નહિ વાડી નહિ મેહેલ હવેલી;
 હીરા રત્ન જડાવ-હું નહિ સંધરું રે,

નવું શું આદરું રે-મારે પ્રીતમ. ૩

સખી મોતીનો લાલ મળનો,
 ધન દોલત મુજ માલ ખળનો;
 સુંદર શ્યામનું નામ-શીખી હું પાધરું રે,

નવું શું આદરું રે-મારે પ્રીતમ. ૪

૧૪-(રાગ ઉપર પ્રમાણ.)

નિશ્ચ દિન જપું પ્રીતમનું નામ-ભણ્યું પુરું થયું રે,
 સફળ જીવ્યું કર્યું રે-ભણ્યું પુરું. ટેક. ૧

પ્રીતમ મારી ધનની થેલી,
 ખેતર વાડી મેહેલ હવેલી;
 હીરા રત્ન જડાવ-અધું પ્રીતમ ભર્યું રે,

સફળ જીવ્યું કર્યું રે-ભણ્યું પુરું. ૨

હું ને પ્રીતમમાં નહિ અંતર,
 પ્રીતમને મુજથી ન પટંતર;
 એક થઈ ગયું મન-પ્રેમે આવર્યું રે,

સફળ જીવ્યું કર્યું રે-ભણ્યું પુરું. ૩

હું ખાવું શું પ્રીતમ ચાવે,
 પીએ પ્રીતમ મુજ કંઠે આવે;

એક મેકનું કામ-એકમેકે સર્થું રે,
સફળ જીવ્યું કર્યું રે-ભણ્યું પુરું. ૪

હું તું તું હું-તે તું સોહમ,
હુંતુંતુંહું-સખિ નહિદોયમ;
હું તું એક સ્વરૂપ-નવું પ્રેમે રસ્યું રે,
સફળ જીવ્યું કર્યું રે-ભણ્યું પુરું. ૫

હવે ન જાણું કે હું તે હું,
કે મોતીનો લાલ ખની છું;
નિજ થાનક ચિત ચહજું.
જીવ્યું સફળ કર્યું રે ભણ્યું પુરું. ૬

૧૫-(રાગ પીલુ-ત્રિતાલ)

શ્યામનું મુખ શરદિન્દુથી ચારું;
ગોકુલમાં હવે ખેની, ક્યારે જોશું વારુ-શ્યામનું મુખ. ૦ ટેક ૧
કામ લગવતું, કામણગારું;
નેણુ નચાવીને, લલચાવનારું.-શ્યામનું મુખ. ૦ ૨
રંગીલું રસીલું, ને રહીઆલું;
સાનમાં સમજવતું, જોતું કાલું કાલું.-શ્યામનું મુખ. ૦ ૩
મલકાતું મલપતું-ચિત ચમકાવતું;
દમાવતું નમાવતું, ગોપીને ભમાવતું.-શ્યામનું મુખ. ૦ ૪
અજ હાથ જોડે તેને, કમલા તરછોડે;
માન ન મોડે પણ, શ્રી ચરણ ન છોડે.-શ્યામનું મુખ. ૦ ૫

જપ તપ વ્રત કરે, યમ ને નિયમ કરે;
હૃદયમાં રૂપ જોવા, મુનિઓ લજન કરે.-શ્યામનું મુખ ૦ ૬
પૂરણ કામની, કૃપા વિણ વાત ખોટી;
લાલને પામે પ્રસાદે મોતી.-શ્યામનું મુખ ૦ ૭

૧૬-ગરબી.

મુજને મુજવી રહી માયા-મારું શું વળે;
બહુ પજવે ને થકાવે-ધણો આમળે રે.-મુજને ૦ ટેક. ૧
ધણાં રૂપ ધરે ફેલ અને ફંદ કરે;
લઈ પાશમાં પછી પછાડી દે કળે રે-મુજને ૦ ૨
હું તો જાણું માયા ખોટી ઈન્દ્ર જાળ છે;
તો એ ભુલુને બ્રમાવું પળે પળે રે-મુજને ૦ ૩
દયા નિધિ કરો દયા દાસ માની;
મને છોડવો તો છુટું નિકર નહિ વળે રે-મુજને ૦ ૪
હાથ ઝાલી માયા ખપ્પર બહાર કહાડો;
મોતી શુદ્ધ રહે તે આપને બળે રે-મુજને ૦ ૫

૧૭-(રાગ ઉપર પ્રમાણે).

હું તો દાસ દાસ જપું દાસ ના થયો.
ખોટી જાણી માયા તોય માયામાં વણો રે-હું તો દાસ. ટેક ૧
શાન્ત જળ વિષે તો-સુધું સમું સૌ નિમ્યું રે,
વાયો વાયુને સમુદ્ર જ્યારે ઉછળ્યો રે-હું તો દાસ ૦ ૨

તારુ પદ ન પામેલ મન મારું રે,
 ડગમચું ચસ્યું ભરમ બધો ઉધણો રે-હું તો દાસ૦ ૩
 ભોગો ભોગવીને વિષય સેવના કરી રે,
 અભિમાન દેહ પોખું એ નિશ્ચય થયો રે-હું તો દાસ૦ ૪
 થયો નમતો પહોર કૃષ્ણ મારી શી વળે રે,
 મોતી ઉગરે તું થાય દયા ભર્યો રે-હું તો દાસ૦ ૫

૧૮-(રાગ ઉપર પ્રમાણુ)

તું તો શુદ્ધ વસ્તુ ગ્રહે મારી શી વળે રે,
 મારે અન્તરે પ્રપંચ મેલ કયા મળે રે-તું તો૦ ટેક ૧
 નિત્ય સેવું સ્તવું નમું કયા આદરું રે,
 હૃદે રહ્યો અહંભાવ તે પડ્યો ગળે રે-તું તો૦ ૨
 લોક કહે હરીજન એવી હોંસથી રે,
 કર્યા જાગરણુ વ્રત મેલા મન વડે રે-તું તો૦ ૩
 એકે ઈષણા તમ્મઇ નથી મુજથી રે,
 એકે ભોગ વિષય છોડ્યો ના બળે કળે રે-તું તો૦ ૪
 ખરે ખરો થયો હગ હગ્યો મેં મને રે,
 ખોયો જન્મ ખોયો લાગ આજોહું ધૂળે રે-તું તો૦ ૫
 મોતી શુદ્ધ થાય સુધરે બાજી ગઈ હવે રે,
 દયા કરે કૃષ્ણ તોજ નાદરી ફળે રે-તું તો૦ ૬

૧૯-(રાગ ઉપર પ્રમાણુ.)

હું તો ગણું ગણું તોય-ફરી લુહું.
 મારો એ પજ્જો સ્વભાવ કૃષ્ણ શું કરું રે-હુંતો ગણું. ટેક ૧
 શાસ્ત્ર વિચારીને પોથી પાનાં ફેરવી,
 ખોટો આ પ્રપંચ એમ નિશ્ચયે હું ધરું રે-હું તો ગણું ૨
 વ્યવહારની થપાટ કૃષ્ણ મુને લાગતાં,
 ઢીલું થઈ જાય મન મોતી બહાવરું રે-હું તો ગણું ૩
 ૨૦-ગરબો-(રીસાયાં રસિક સંગાતે રાધા-એ રાગ).

મનાવે માધવ માનિની રાધા—ટેક. ૧

રાધે તુંને વિશ્વ બધીએ વખાણી,
 સમોવડ દીડી સુણી નથી જાણી;
 થોડી ધણી નિજ નિજથી પરમાણી. મનાવે ૨

તારી મારી લીલા કહી કેમ જાય,
 ઝન્દાવન રાસ શુકાદિ ગાય,
 પ્રેમ રોપી ગોપી ઓપી વ્રજમાંય. મનાવે ૩

પારિજાત પરિમલ એ પ્રેમ લાવે,
 સંસારમાં નરનારીને સમજાવે,
 વાઈ વેણુ કામ કહીને જગાવે. મનાવે ૪

તું છે તે દિવ્ય પુરુષની રાણી,
 લોકે તુંને થાપી કરી પટરાણી;
 જાએ કેમ વરણ્યું મોતીનું પાણી. મનાવે ૫

૨૧ ગરબી-(રાગ ઉપર પ્રમાણુ).

ઓ વાંસલડી-તન મનમાં તું વ્રજ નારીને સાલે,
ગિરિવર ધારી-અધરે ધારે તું તો તારે મ્હાલે.

ઓ વાંસલડી૦ ૧

તું ગોપીજનનાં તન ગાળે,
તું વ્રજ નારીનાં મન બાળે;
તુંને શીખામણુ અલી કાણુ આલે. ઓ વાંસલડી૦ ૨
બેની તુજને બેન કરી થાપી,
હાથે! હાથે તાળી આપી.

હવે તું રહી અમને સંતાપી. ઓ વાંસલડી૦ ૩
અમ દુખ કહે કાને જઈ કહીએ,
અમે જોર જીલમ તે કયમ સહીએ.

અમે વ્રજમાં કહેની કયમ રહીએ. ઓ વાંસલડી૦ ૪
હવે દયા કરે જો વનમાલી,
ગોપીજનને લે કરથી ઝાલી.
મોતીને રહે નિત્યે દીવાળી. ઓ વાંસલડી૦ ૫

૨૨-ગરબી-(રાગ ઉપર પ્રમાણુ).

ઓ વ્રજવાસી-વહાલી થઈ રસીઆની તે તમ કાળે; ટેક.
તમને તેડે-અનુપમ રસ રેડે ને વાંસળી વાળે. ઓ વ્ર૦ ૧
મને કહે તારે કહેવા આવું,

રસ ભરેલ સાદે બોલાવું;
 માધવનો સંદેશો લાવું. ઓ વ્રજવાસીં ૨
 મનનો લોચો કહાડી નાંખો,
 આ તકનો અનુપમ રસ ચાખો;
 મોતી કહે સાચું ગોખી રાખો. ઓ વ્રજવાસીં ૩
 ૨૩-૫૬-(ચાલ બહેલી અલબેલી
 પ્યારી રાધે-એ રાગ).

છખી ધારની ગોપાલની મનહારી-છખી ધારનીં ૧ ટેક.
 ગાયને ગોવાળ વૃન્દ-ગોપીઓનાં ત્યાં કદંબ;
 વ્યાપી રહ્યો પરમાનંદ-રૂપ એ નિહાળી-નિહાળી.
 છખી ધારનીં ૧

અન્યો બાલ એ ગોવાળ યદુરાય,
 આકટિ પાદ વહ્યું પીત વસ્ત્ર જાય;
 મોર પીછ શીસ મુગટપર સોહાય,
 વળી પટફૂલ-જેની ચૂડ-જનુપૂર-પાયે નુપૂર-વાગે મધુર,
 કૌસ્તુભ ઉર-રાજે નૂર-નથ અમૂલ-કાને ડુલ;
 આકૃતિ જૂડ-જેઈ લે વિહારી-વિહારી.
 છખી ધારનીં ૨

મેઘશ્યામ ધનશ્યામનું શરીર,
 મધુરું મુખ અને મલકાય યદુવીર;
 ચતુરાષ્ટને સુચાવે નાસા કીર,

અધર રક્ત-જેઈ જગત-છે અનુરક્ત-ગાય વત્સ,
ગોપી મસ્ત-અસ્ત વ્યસ્ત-ચાર ભક્ત-થઈ આસક્ત;
ધાયા સમસ્ત-કૃષ્ણે જે વખત-વાંસળી વળડી-વળડી.

છબી ધારની૦ ૩

દેવ કિન્નરો જે અપ્સરાઓ નાચે,
જેઈ લીલા હરિ હર વિરંચિ રાચે;
વીણા પાણી વીણા સાથ આવી જાયે,
સુણી સાદ-પ્રભુપ્રસાદ-આ સંસાર-ધુન અપાર;
થઈ શુન્યકાર-તેજ વાર-ચિત્રાકાર-તદાકાર,
કૃષ્ણાકાર-આનંદ ધાર-પીએ પાએ હર્ષ ભારી-ભારી.

છબી ધારની૦ ૪

ક્યારો કનકનો કદંબ તરુ નીચે,
યમુના નીર ત્યાં સમીર આવી સીંચે,
વગાડી ત્યાં આંસુરી ત્રિભંગીલાલ રીઝે,
શ્રી ગોપાળ-નટવરલાલ-ગળે વનમાળ-પૌગંડબાલ,
દીનદયાળ-યશોમતી લાલ-જેઈ વહાલ-આવે તત્કાલ,
મોતીલાલ-લેઈ થાળ-ઉપર જાય વારી-વારી.

છબી ધારની૦ ૫

૨૪-ધોસો-પ્રેમભક્તિ.

(હિયોપાદય લક્ષણાથી તેનું વર્ણન.)

તમે સૌ દુર રહેજો ભાઈ, ધશેા ના પ્રેમ પુઠે ધાઈ. ૧
પ્રેમનો પંથ નથી સહેલો, લાડવો ખાવાનો વહેલો. ૨

જશો જો કરવા જખરાઈ, ભટકશો ભવમાં ફસકાઈ.	૩
સકામા કરતાં સરસાઈ, નકામા જશો બંધાઈ.	૪
વિષય ધન સેવન કરનારા, ઘાતિયું હીલું ધરનારા.	૫
લવારો લવનારા જુઠા, સદા જે કાછડી છૂટા.	૬
દુખે નિજ શિરને કુટનારા, સદા એ હાય વદનારા.	૭
અધીરા મુખમાં ને દુખમાં, રામને જૈ ગણુતા મુખમાં.	૮
પોડીઆ પેઠે રળનારા, પેટ પરિવારનું ભરનારા.	૯
વેપલો લાખોનો ઠેલે, દીલનો મેલ નહી મેલે.	૧૦
વાણીઆ વહોરા વણુજારા, પામરા બાવરા કાયરા.	૧૧
બિચારા રણમાં શું કરશે, ચમકતા જીવતા મરશે.	૧૨
રંગનો મંડપ છે વીરનો, શૂરા પૂરાનો ને ધીરનો.	૧૩
અખાડો એ તો વિરલાનો, જનમિયો પૂરા દહાડાનો.	૧૪
વાચ ને કાછ જીત મલનો, સીનો જેને નિજ ભુજબળનો.	૧૫
સદા તત્પર કરવા કુસ્તી, અહર્નિશ નહિ જેને સુસ્તી.	૧૬
મથી બહુ જન્મોમાં ફાવ્યો, સુકૃત કરી ગુરુશરણે આવ્યો.	૧૭
કસાયો અંગ જોમ પામ્યો, હૃદયમાં શુદ્ધ ભાવ જામ્યો.	૧૮
નહિ પરવા કંઈ તન મનની, ન ધરની જનની કે ધનની.	૧૯
નિસામાં દેહ જાન ભુલ્યો, પ્રેમના રસમાં જે ઝુલ્યો.	૨૦
એવા કાઈ વિરલાનો બાઈ, રંગનો મંડપ સુખદાઈ.	૨૧
ખરા પાણીનું જે મોતી, લાલ તેને લે છે ગોતી.	૨૨

૨૫-ગરબી

- ઓધવજી પ્રેમનો પંથ છે ન્યારો, કોઈ વીતક
જાણુન હારો-ઓધવજી. ૧
- પ્રેમ તમારી અમારી છે પાસે, સૌમાં ભાસે પોતે
પોતાથી પ્રકાશે-ઓધવજી. ૨
- પ્રેમ તમે અમમાં લરપુર-ખતાવવા હાથની શી
મકદુર-ઓધવજી. ૩
- તમે આવ્યા ગોકુલ પ્રેમને કાજે, અમે તેને કાજે
આવ્યા તમ પાસે-ઓધવજી. ૪
- પ્રેમની ઉપમા શેને દીજે, સાગરની સરખામણી
શેણે કીજે-ઓધવજી. ૫
- પ્રેમનું એક જ લક્ષણ પ્રેમી, ખીજી નથી વસ્તુ કો
એના જેવી-ઓધવજી. ૬
- પ્રેમ રહ્યો પ્રેમીના અંગને બાઝી, ખીજી કશી એની
નથી ઉપમાજી-ઓધવજી. ૭
- પ્રેમાળથી પ્રેમનું લક્ષણ જાણો, ગુણીજન જોઈને
ગુણ પરમાણો-ઓધવજી. ૮
- જેમ હરિ હરિજનમાં નહિ ભેદ, પ્રેમને પ્રેમી છે
વસ્તુ એક-ઓધવજી. ૯
- શક્તિ શક્તિમાનથી જેમ નથી અળગી, રહ્યો પ્રેમ
પ્રેમીને એમ જ વળગી-ઓધવજી. ૧૦

- એકમેવા દ્વિતીય શ્રુતિ એમ ગાય, પ્રેમને પ્રેમીની
તે ઉપમાય-ઓધવળ. ૧૧
- પ્રેમને કાલ કરમ નહિ ખાય, નતિ નતિ વેદમાં
પ્રેમ બણાય-ઓધવળ. ૧૨
- નાળાં નદી સૌ સાગરમાં સમાય, ઉરધ પ્રેમ સાગરનો
ઉભરાય-ઓધવળ. ૧૩
- પ્રેમમાં ડાહ્યો તે લોકમાં ઘેલો, લોકમાં ડાહ્યો તેને
પ્રેમે ઠૂલ્યો-ઓધવળ. ૧૪
- પોતાનું જે સાધે તેને પ્રેમ આધે, પોતાનું ના લાધે
તો પ્રેમ વાધે-ઓધવળ. ૧૫
- મારું તારું એ તો છે લોકનો ધારો, માઈ તાઈ
પ્રેમમાં ના જુદારો-ઓધવળ. ૧૬
- કરગરે કરજ કન્યા નહી મળે, ખોળતાં પ્રેમ તો
નહી જડે-ઓધવળ. ૧૭
- દહિં તમને દષ્ટાન્તો પ્રેમ સમજળે, તમારા મનના
સંશય તજળે-ઓધવળ. ૧૮
- પ્રેમ માટે શૂરો રણમાં ચઢે છે, ધાયલ ધાય તોએ
રણમાં મરે છે-ઓધવળ. ૧૯
- મુનિ બ્રહ્મચારી છે પ્રેમને ભાવે, યોગી પ્રેમ સારુ
સમાધિ લગાવે-ઓધવળ. ૨૦

- પ્રેમ માટે ગુરુ ઘેર વિદ્યા લણે છે, પાણી ભરે કાષ્ટના
ભાર વહે છે-ઓધવળ. ૨૧
- વણિક ધન સંચરે પ્રેમને માટે, અધીરો ધીરે વ્યાજને
સાટે-ઓધવળ. ૨૨
- કાયર એની જાતને દરીઓ ખેડે, વહાલું ધન લાખ
કરોડે ઠેલે-ઓધવળ. ૨૩
- પ્રેમથી કન્યા વરને વરે છે, પ્રેમને કારણે ગર્ભ ધરે
છે-ઓધવળ. ૨૪
- પ્રસૂતાની પીડા પણ તે ખમે છે, ખરો પ્રેમ પતિને
ફરીને લળે છે-ઓધવળ. ૨૫
- ભરે પેટ તે પણ પ્રેમને માટે, કરે અપવાસ તે
પ્રેમને સાટે-ઓધવળ. ૨૬
- પ્રેમે કરી ચમકથી લોહ ચળે છે, બળી સુત તાતની
સેવા કરે છે-ઓધવળ. ૨૭
- પ્રેમથી બાલક માતને ધાવે, મા બાપને ભાવે બાળકને
લડાવે-ઓધવળ. ૨૮
- કરે જન જાત્રા પુજાત્રા તીર્થ, પ્રેમ માટે યત્ન કરે
ભગીરથ-ઓધવળ. ૨૯
- પ્રેમથી બીજ વાવેલું ઉગે છે, પ્રેમથી મેઘ તો
વૃષ્ટિ કરે છે-ઓધવળ. ૩૦

પ્રેમથી સુરજ પ્રભાતે પ્રકાશે, શશી ગ્રહો ઉગુગણ
રાજે આકાશે-ઓધવજી. ૩૧

નદી નારી જાત તે લાજને તોડે, છતી થઈ પ્રેમ
સાગર ભણી દોડે-ઓધવજી. ૩૨

પ્રેમને તાંતણે બાંધેલું લોક, સ્વાભાવિક કરતા
ક્રિયાઓ અમોધ-ઓધવજી. ૩૩

તેમાંથી આનંદ જે જે ઉપજે, સહુ જન પરમેશ્વરને
સમર્પે-ઓધવજી. ૩૪

જાણે અજાણે લોક થોક અનન્ત, ભરે કર બ્રહ્માંથી
કીટ પર્યન્ત-ઓધવજી. ૩૫

જડ અને ચેતન પ્રેમથી નાચે, આણુ આણુ પ્રેમ
વ્યાપ્તો માટે રાચે-ઓધવજી. ૩૬

તમે સાધો યોગ પ્રયત્ન કરીને, પદ્માસન વાળીને
નાક ધરીને-ઓધવજી. ૩૭

કહો છો કે એમ કરી બ્રહ્મ પામો, એકાકાર થઈ
ભવદુખને વિરામો-ઓધવજી. ૩૮

રમ્યા અમે રાસ ફરીને ફરીને, રમાજ્ઞા શ્રી હરીને
નાક ધરીને-ઓધવજી. ૩૯

પ્રેમાળ પ્રેમાલય શ્રી યદુરાય, મળ્યો પ્રેમી હૃદયથી
ના વીસરાય-ઓધ

માટે યોગ સાધન અમને શું કામ, લળે મોતીલાલ

શ્રી સુંદર શ્યામ-ઓધવજી. ૪૧

૨૬-(રાગ કાલિંગડા).

તું મૌન ધર મેના રે-તું મૌન ધર મેના રે;
તારો પાડ માનું બેના રે-તું મૌન ધર મેના રે-ટેક. ૧

કલબલ કલબલ નકામી કરે તારો;
શોર તો અમથી સહેવાયના-તું મૌન ધર મેના ૨

કૃષ્ણ કૃષ્ણજીવી યોગનિદ્રામાં પડેલી ને;
ધ્યાનથી જગાવે મળેના રે-તું મૌન ધર મેના ૩

(મેનાનો ઉત્તર)

ભોરમાં હું શોર કરું-લોકને જગાડી કહું;
કૃષ્ણને નીહાળો ખાલી નેનાં રે-

નકામાં દોછો મેણાં રે-નકામાં દોછો મેણાં રે;
મારો પાડ માનો બેનાં રે-નકામાં દોછો મેણાં રે. ૪

કૃષ્ણ મુખ પાન કરો-સફળ જીવિત કરો;
જગો નરનાર દિન રેના રે-

નકામાં દોછો મેણાં રે-નકામાં દોછો મેણાં રે;
મારો પાડ માનો બેનાં રે-નકામાં દોછો મેણાં રે. ૫

(શ્રી કૃષ્ણ પત્નીની ઉક્તિ).

દર્શનમાં દ્વૈતભાન-ધ્યાનમાં તો એક તાન;

જેઉં હુંમાં કૃષ્ણ પતિ શ્રે'ના રે—

તું મૌન ધર મેના રે—તું મૌન ધર મેના રે. ૬

ચામ ચક્ષુ દર્શનથી-ધ્યાન તો આનંદકારી;

રેલા ઉભરાય પ્રિય સ્ને'ના રે—

તું મૌન ધર મેના રે—તું મૌન ધર મેના રે. ૭

પરમ પ્રસાદે પામું-પ્રિય પતિ ધ્યાન બહાલું;

લંગ કરે બેની તે ઘટે ના રે—

તું મૌન ધર મેના રે—તું મૌન ધર મેના રે. ૮

બહાલી રૂપાળી મેના મારી-વારી નાંખું ઉપર તારી;

મેાતી લાલ ને ઘણાં ઘરેણાં રે—

તું મૌન ધર મેના રે—તું મૌન ધર મેના રે. ૯

૨૭-૫૬-(જે કોઈ પ્રેમ અંશ અવતરે-એ રાગ).

કૃષ્ણની કૃપા થકી ઉગરે, નિકર આ ભવ ભવ ભટકા મરે;

કૃષ્ણની. ટેક. ૧

સાધન બાધન હરિની માયા-માયા બંધન કરે;

જે સાધનનું જોર ધરે તે-ઝટ પટકાઈ પડે.

કૃષ્ણની કૃપા ૦ ૨

અગણિત ઢાટી અહાંડોનાં-છત્ર જેને શિર ફરે;
પૂર્ણાનંદ ને પૂર્ણ કામ તે-સાધનથી ક્યમ વરે.

કૃષ્ણુની કૃપા ૦ ૩

જ્ઞાની યોગી ત્યાગી તપસી-નિજ બળ બહુ આદરે;
પંક વિષે જેમ પડેલ જન કાઈ-મથી મથી અંદર ગડે.

કૃષ્ણુની કૃપા ૦ ૪

દુરારાધ્ય એ ઈશ્વર કહાવે-ભાવ ભક્તિએ મળે;
સુત્રભ સેવા સમરણ મોતી-એ નિશ્ચે દીલ કરે.

કૃષ્ણુની કૃપા ૦ ૫

શુદ્ધિ પત્ર

પૃ.	લી.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪૫	૧૮	જયતું	જયતુ
૫૪	૮	પૃથવી ઇંદ્ર	પૃથ્વી ઇંદ્ર

